KRANJ, 2. MARCA 1956
LETO IX. — ŠT. 18
DIN 10.—

Glas Gorenjske

Glasilo SZDL za Gorenjsko

Izdaja: Gorenjski tisk / Ureja: Uredniški odbor / Odgovorni urednik: Slavko Beznik
Telef. uredništva 475 — uprave 190 / Tekoči račun pri NB Kranj štev. 61-KB-1-Z-135 / Izhaja v ponedeljek in petek / Naročnina: letna 600, polletna 300, mesečna 50 dinarjev

KMALU BO POMLAD

Zemlja se je odprla ... Ne, le le prikazala se je izpod snega

S seje Okrajnega ljudskega odbora v Kranju

Družba daje ogromna sredstva za socialno skrbstvo

Ločeni seji obeh zborov in skupna seja

Kranj, 29. februarja.

Danes je bila v Kranju seja okrajnega ljudskega odbora. Na prehodnih ločenih sejah obeh zborov so odborniki razpravljali o istem dnevnem redu. Po ločenih sejah pa je sledila skupna seja obeh zborov pod predsedstvom predsednika OLO Mirana Košmelja.

Ločeni seji

Po nekaterih formalnostih sta oba zbora sprejela predlog odločbe o ustanovitvi Centra za gospodinjsko pospeševalno službo v Kranju. Potrdili so tudi predlog Sveta za gospodarstvo, ki je nedavno razpravljal o odplačilu anuitet, pred delitvijo dobička, za podjetja »Elan« Begunje, »Rožca« Jesenice ter za Kemično tovarno Podnart. Prav tako so tudi sprejeli garancijo za najetje investicijskega posojila, ki ga namerava uporabiti podjetje »Elan« za nadaljevanje del na novih zgradbah.

Glede sklepanja o garanciji za investicijsko posojilo KZ Mavčiče so ugotovili, da v tem primeru ne gre za investicijsko posojilo, temveč le za ustrezni depozit pri Narodni banki za nadaljevanje del pri izgradnji zadružnega doma. Ta točka je bila umaknjena z dnevnega reda zaradi tega, ker KZ Mavčiče razpolaga z zadostnimi sredstvi, ki so potrebna za ta depozit, medtem ko ostanejo sredstva za nadaljevanje del še nadalje odprto vprašanje.

Odborniki so tudi sklepali o olajšavah podj. »Živila« Kranj, Projektivni biro Kranj, »Šport hotel« Pokljuka ter »Plavž« Jesenice, po začasnih obračunih za leto 1955.

Na seji je tudi odbornik Peternelj pri sklepanju o potrditvi pravil sklada za štipendije prebral poročilo Komisije za štipendije in obrazložil stališče te komisije do podeljevanja štipendij.

Skupna seja

Po odmoru je predsednik **Miran Košmelj** začel skupno sejo obeh zborov.

Predsednica Sveta za socialno skrbstvo OLO Kranj **Dragica Rome**, je prebrala izčrpno poročilo o socialnem skrbstvu ter o socialni problematiki na splošno na Gorenjskem. Danes je pomoč socialno ogroženim večja kot kdajkoli prej in je ne moremo primerjati s pomočjo pred vojno, ko so onemogli umi-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Premalo razmišljanja o tem,

KAKO DVIGNITI DELOVNO STORILNOST

Ostra kritika podjetij, ki so pri sestavljanju družbenega plana pokazala nemogoč odnos

Na zadnjem plenumu Okrajnega sindikalnega sveta so razpravljali predvsem o storilnosti dela v gorenjskih podjetjih in o nepravilnostih, ki so nastale pri sestavljanju prvotnih osnutkov družbenega plana za leto 1956. V razpravi sta sodelovala tudi sekretar Okrajnega komiteja ZKS tov. Mirko Zlatnar in predsednik Okrajnega ljudskega odbora tov. Miran Košmelj.

Mirko Zlatnar - Edina pot: utrjevanje delavskega upravljanja

Najvažnejša naloga današnjega dne — je dejal tovariš Zlatnar, — je dvig proizvodnosti dela. V tem pogledu moramo doseči čimprej stvarne rezultate. Zato sindikati ne bi smeli imeti v današnjem obdobju samo vzgojne funkcije, marveč bi morali vedno bolj skrbeti za uveljavljanje novih gospodarskih smernic v praksi.

Vztrajno bi bilo treba spraševati ljudi, ki so v samoupravnih organih, kaj so že v tej smeri stvarnega ukrenili. Odločno se je treba zavzeti, da bodo ti organi dejansko začutili, da so predvsem oni odgovorni za to, ali bo storilnost dela porasla ali ne. Osnovno, kar ovira povišanje delovne storilnosti je, da delavci sploh ne vedo, kje tiče vzroki za to. Vse je zaprto v bolj ali manj nerazumljivih odnosih med številkami po računovodstvih in tehničnih pisarnah. Norme še marsikje niso urejene, tudi premiranje še ni stimulativno. Zaslužek za določeno delo se odreja od primera do primera. Delovna mesta še niso ocenjena. To so vse momenti, ki zavirajo delavca pri delu in ne podžigajo njegove delovne vneme.

Žal pa je na Gorenjskem le 5 večjih tovarn, ki razmišljajo o teh problemih in ki so tudi že storile prve korake, da se to stanje popravi. V ostalih podjetjih niso začeli niti razmišljati o tem. Ni še nobenih analiz, na osnovi katerih bi se dalo praktično začeti z delom.

Pred kratkim smo začeli v okrajnem merilu s temeljito akcijo, ki naj pride problemu do dna. Prvi sestanek z direktorji na okraju je uspel. Toda na občinah, na občinskih komitejih in občinskih odborih SZDL, se je zataknilo. Ne upajo naprej. Pravijo: »To je težak problem!« Tudi politične organizacije v podjetjih stojijo ob strani.

Torej tisti, ki bi morali napraviti največ, stojijo ob strani. Tudi v samoupravnih organih se ne obravnavajo dovolj ti problemi. Zato je osnovna naloga, poživiti delo samoupravnih orgnaov na tem področju. Samo oni bodo namreč lahko rešili te gospodarsko nujne probleme.

Če hočemo zvišati življenjski standard, moramo znižati cene. Cene pa lahko znižamo le z odkrivanjem notranjih rezerv. V ospredju skrbi sindikatov je človek. Zato se je treba odločno zavzeti za povečano skrb za delovne ljudi. O tem je govoril na konferenci Zveze komunistov tudi tovariš Marinko. Govoril je o možnostih za otvarjanje novih uslužnostnih obratov. Toda, ali je bilo doslej — razen morda nekaj razprav — kaj stvarno storjenega? Ničesar!

Tu je vsako teoretično razpravljanje nesmiselno, če ni nobenih stvarnih rezultatov.

Nato je tovariš sekretar govoril tudi o volitvah organov delavskega upravljanja, ki so pred nami in poudaril, da imajo sindikati zelo važno nalogo: izbrati morajo namreč najboljše delavce in jih predlagati v delavske svete, kajti le najboljši bodo kos nalogam, ki se pred samoupravne organe postavljajo danes.

V razpravi so člani plenuma ostro obsodili nemogoč odnos podjetij pri sestavljanju planov za tekoče leto. Tovariš Bečan je umestno predlagal, naj bi v prihodnje povedal svoje mnenje k temu tudi okrajni zbor proizvajalcev, da se ti problemi ne bi reševali le po upravni poti.

Razpravljali so tudi o nekaterih organizacijskih problemih sindikatov. —ik

Prva letna skupščina jugoslovanskih gumarjev

Z rekonstrukcijo in izkoriščanjem obstoječih kapacitet

bodo gumarska podjetja lahko zadostila potrebe

Lani, 20. maja, je bilo ustanovljeno v Rakovici Združenje podjetij gumarske industrije, te dni pa je bila v Kranju prva letna skupščina jugoslovanskih gumarjev. Dvodnevnemu zborovanju so prisostvovali zastopniki vseh šestih podjetij gumene industrije, med njimi je bil tudi predsednik Združenja **Vlado Juričić** z Borovega, podpredsednik **Maks Mikuš** iz »Save«, zastopnik zveznega odbora sindikatov tekstilnih in usnjarskih delavcev **Mihajlo Jevtić**, svetnik Zvezne industrijske zbornice **Fran Vindiš**, načelnik uprave za državne materialne rezerve **Božo Matičević** in drugi.

Razen organizacijskih vprašanj posameznih podjetij in združenja so v poročilu upravnega odbora obravnavali predvsem problem jugoslovanske usnjarske industrije. Kljub temu, da je bila proizvodnja gume v letu 1954 za 1,5% večja kot je bilo po planu predvideno in v letu 1955 za 4,03%, še vedno ni mogla zadostiti vsem potrebam. Vendar pa so kljub povečanju proizvodnje ugotovili, da je bilo še neizkoriščene kapacitete 14,4%. Tako je bilo v letu 1955 izkoriščenih kapacitet v pneumatiki le 97,1%, v proizvodnji gumenega tehničnega blaga 77,9 odstotkov, gumene obutve 94% in regenerata 97 %. Treba bo predvsem povečati izkoriščanje kapacitet za pneumatiko in tehnično gumeno blago, ker ravno večino teh izdelkov uvažamo.

VEČ SINTETIČNEGA KAVČUKA

Ozka grla v proizvodnji gume so predvsem veliko povpraševanje po kavčuku in tehničnem blagu. Za kavčuk smo vezani izključno na uvoz, zato morajo imeti podjetja stalno na rezervi določena devizna sredstva. Kljub temu pa se je večkrat zgodilo, da niso mogla nabaviti kavčuka, ker so cene temu precej nihale. Od 541,6 dolarjev za eno tono v letu 1953 je cena v letu 1955 dosegla celo 900 do 1000 dolarjev. Zato so v zadnjem času pričeli uporabljati sintetični kavčuk. To pa je šlo predvsem na račun slabše kvalitete in zgodilo se je celo, da se proizvodi tovarne »Sava« niso mogli uporabljati v iste namene kot so bili predvideni.

(Nadaljevanje na 2. strani)

S seje ObLO Tržič

Gradnjo stanovanj skušajo pospešiti in poceniti

V torek, 28. februarja, je bila v Tržiču seja občinskega ljudskega odbora. Vodil jo je predsednik Lovro Cerar.

Odbor je sprejel odlok o javnem redu in miru, imenoval mestnega finančnega nadzornika, ustanovil je novo trgovino z motornimi gorivi in mazivi, imenoval je novega direktorja Mehanične delavnice Tržič, odobril je lokacijo avtobusnega postajališča na križišču Cankarjeve in ceste JLA in lokacijo nove Pekarije v bivši Bučarjevi fužini. Imenovani so bili upravni odbori vodovoda, Jasli, Pokopališča in Doma oskrbovancev in izvoljena davčna komisija. Za sanitarnega inšpektorja je bil imenovan dr. Stanko Živec. Odborniki so sklenili pripraviti novo ordinacijo za zdravnika, ki ga štipendira občina. Ljudski odbor je odobril odgovor, sklenjen med občino Kranj in občino Tržič, da se takoj naroči generalni projekt za gradnjo vodovoda Tržič—Kovor—Zvirče, Breg, Ziganja vas—Duplje—Naklo—Kranj. 24% stroškov projekta nosi domača občina, ostali znesek pa bo prevzel nase Kranj. Občinski vodovod Tržič ima odobren investicijski program za popravila zajemalnika in uporabo sredstev investicijskega sklada zavoda.

Odbor je razpravljal o gradnji obrežnega zidu na Dolinski cesti in preložitvi ceste, o mlinu »Popovič«, o pregledu zaključnih računov gospodarskih organizacij in o organizaciji planšarstva v letošnjem letu ter drugih gospodarskih zadevah. Predsednik občine je že pripravil izčrpen elaborat o gospodarstvu v občini Tržič v lanskem letu in bo podal poročilo na prihodnji seji, nakar bo obračun dela predložen tudi zboru volivcev.

V sredo, 29. 2., pa je Svet za komunalno občine Tržič reševal zelo težko nalogo. Pregledoval je predlog stanovanjskih organov, katerim prosilcem naj se da prednost pri dodelitvi stanovanj. Sestavil je spisek prosilcev in vrstni red potreb. Na razpolago je 16 stanovanj, prošenj pa je 440. Vsak prosilec smatra sebe za najpotrebnejšega, zato bo kljub najbolj pravični odločitvi komisije samo 16 družin zadovoljnih, nad 420 pa jih bo verjetno prepričanih, da se jim je zgodila krivica.

Občina Tržič predvsem stremi za tem, da čimprej zgradi dovolj stanovanj, zato išče občinski ljudski odbor načine, ki bi gradnjo stanovanj pospešili in pocenili, bodisi preko stanovanjskih zadrug, v občinski režiji ali z dodeljevanjem individualnih kreditov.

J. V.

Naš razgovor

Ančka Hafnerjeva pripoveduje

Utrinek iz bojev

Preprosta, skrbna in nežna mati, to je zdaj Ančka Hafnerjeva iz Stražišča, stara znanka slovenskih partizanov in nosilka odlikovanja za hrabrost.

Takole pripoveduje o tistih najtežjih dneh, ko je stara 21 let morala zapustiti domačo hišo in ko je izgubila mater, brata in sestro.

— Bilo je 12. februarja leta 1942. Med delom v tovarni sem dobila obvestilo, da je nekdo izdal Nemcem moje in bratovo delovanje za Osvobodilno fronto. Takrat nisem odšla domov in z bratom Vinkom se nama je posrečilo pobegniti. Tisti dan je okoli 100 sovražnih vojakov v belih haljah obkolilo našo hišo. Odpeljali so mamo, brata in sestro. Nisem jih več videla. Bili so med talci v Begunjah in po dolgem mučenju so jih 15. aprila ustrelili nekje v Mauthausenu.

Kam vas je potem vodila pot?

— Prijela sem za puško in se

odločila za neizprosen boj z okupatorjem.

Slišala sem, da ste bili zelo hrabri in v nevarnih akcijah vedno med prvimi prostovoljci. Se še spominjate katerega od številnih bojev, ki ste se jih udeležili?

— Hrabrost pripada vsakemu borcu in strahu pred sovražnikom res nisem poznala. Na obletnico oktobrske revolucije, 7. novembra 1942, smo prostovoljci dveh bataljonov naše brigade napadli močno italijansko kolono pri Metliki. Tedaj sem prva jurišala po prostrani čistini sovražniku nasproti, nakar so mi sledili tudi ostali tovariši. V tem boju je padlo veliko fašistov in zaplenili smo tudi precej orožja.

Posebno dobro pa se spominjam boja na Suhorju v Beli Krajini, januarja 1943. Italijani so v dveh kolonah po 200 mož prodirali iz Metlike proti Suhorju. Z eno desetino sem bila v zasedi pri suhorski cerkvici. Sprejeli smo boj, medtem pa se je ostali bataljon umaknil, ne da bi nas mogel obvestiti. Zaradi vedno hujšega sovražnega pritiska se je umaknila tudi večina borcev moje desetine in nazadnje sva ostala samo še dva. Z močnim ognjem sva iz neposredne bližine zadržala vse strahopetne Italijane in vas je ostala v naših rokah. Med bojem je bil težko ranjen tudi moj tovariš, ki sem ga nato sama odnesla do Suhorja.

— Suhor in ostale belokranjske vasice so mi kakor drugi dom. Vsi ljudje tam okoli me poznajo in vedno znova jih želim obiskati. Misli mi rade uhajajo v tiste kraje in spomini na najtežje boje so včasih tako lepi.

Končala je in v naročje ji je zlezla mala Zdenka. Tudi živahna fanta in nekoliko bolj tiha Marjanca so se ji pridružili. Vsa srečna je bila videti v krogu svojih otrok. J. O.

TE DNI PO SVETU

Ta tedn je bilo uradno sporočeno, da so se jugoslovansko-zahodnonemška pogajanja o povračilu predvojnih in medvojnih dolgov Nemčije Jugoslaviji premaknile z mrtve točke in da lahko v najkrajšem času pričakujemo, da bo podpisan sporazum in da bo s tem urejeno vprašanje, ki je že dlje časa motilo normalne gospodarske in politične stike med obema državama. Po podpisu sporazuma bodo v Beogradu pogajanja za podpis novega trgovinskega sporazuma.

Konferenca o jedrski energiji, ki se je začela v ponedeljek v Washingtonu, je izdala prvo poročilo o delu v zvezi z mednarodno agencijo za izkoriščanje jedrske energije, ki jo je predlagal predsednik ZDA Eisenhower v govoru na Generalni skupščini OZN. 8. decembra 1953. leta. Poročilo pravi, da so na prvem sestanku proučili dosedanje pripombe in predloge o tej agenciji vseh držav, ki niso zastopane na tej konferenci. Nadalje sporočajo, da se bo razprava razvila brez sodelovanja javnosti, da bo tako olajšana izmenjava gledišč. Sestanka se udeležujejo predstavniki avstralske, belgijske, braziljske, kanadske, čehoslovaške, francoske, indijske, portugalske, južnoafriške, sovjetske, ameriške in britanske vlade.

Na redni tiskovni konferenci v sredo je predsednik Eisenhower izjavil, da se bo odzval pozivu Republikanske vlade in bo ponovno kandidiral za predsednika na letošnjih volitvah. S tem je bila uradno potrjena vest, ki so jo že dlje časa v različnih variantah ponavljali razni neuradni komentatorji! Predsednik je nadalje poudaril da se je dokončno odločil o kandidaturi šele ta teden. Vse pa kaže, da je s tem računal že prej, saj so vsi komentatorji ocenili njegov veto na zakonski osnutek o prostem določanju cene zemeljskemu plinu, kot »izredno predsednikovo predvolilno potezo«. S tem namreč, da je preprečil, da bi privatne kompanije za izkoriščanje plina lahko same določale ceno plinu, je preprečil dviganje cenee in s tem ustregel širokim slojem ameriškega prebivalstva.

V sredo je bil dosežen v francosko - maroških pogajanjih, ki trajajo že več kot 14 dni, delen napredek. Sporazumeli so se o vzpostavitvi »prehodnega režima« v Maroku, ki bo trajal vse dotlej, dokler ne bo proglašena »popolna neodvisnost« francoskega protektorata. S tem je bilo pravzaprav osnovno vprašanje samo odrinjeno na poznejši datum.

V sredo pa je bila hkrati v Parizu zaključena prva seja francoskih in tuniških državnikov, ki se pogajajo za neodvisnost Tunizije. Ben Amar, predsednik tuniške vlade, je na seji zahteval popolno neodvisnost za svojo deželo. Francoski zunanji minister Christian Pineau pa je obljubil »vsestransko razumevanje nacionalnih čustev tuniškega naroda« s strani francoske vlade.

Nekaj pojasnil o slabem kruhu v naših pekarnah

Moka: problem

Menda ni državljana v naši domovini, ki ne bi vedel, s kakšnimi težavami se borimo, da bi preskrbeli prebivalstvo z zadostnimi količinami živil, zlasti z moko, maščobami in sladkorjem. Tem splošnim težavam so predvsem botrovale suše, saj so vrsto let hromile naše napore za dvig kmetijske proizvodnje, ki je bila nujno potrebna zaradi rastočega števila potrošnikov teh pridelkov.

Ogromne količine pšenice moramo še sedaj uvažati. Vendar tudi pri uvozu nastanejo večkrat težave, katerih ni prav lahko premostiti. Pomagati si je bilo treba pač na načine, ki so bili v takratnem položaju možni. Prišlo je do tega, da se potrošniki že dlje časa pritožujejo nad slabo peko kruha, ponekod bolj, ponekod manj upravičeno.

Zato morda ni napak, če našim bralcem nekoliko pojasnimo položaj, saj bo večina doumela težave, s katerimi se bori naša država glede preskrbe z moko in se bo tako huda kri marsikje polegla.

Nedavno sta se v »Delavski enotnosti« pojavila dva članka v zvezi s slabo peko kruha in neprimerno moko. Ti očitki so zlasti zadevali področje Gorenjske. Toda članek v številki 6 z dne 3. februarja letos vsebuje precej netočnosti. Pisec članka je namreč načel problem 45 ton moke, ki je bila dobavljena podjetju »Klasje« v Kranju, le-to pa jih je prodalo naprej pekarnam na Jesenicah, v Kranju in Tržiču. Predvsem ne drži, da je bila moka poslana na Jesenice prav za novoletne praznike, kot navaja pisec, temveč šele 5. januarja letos (dobavnica štev. 21). V podjetju »Klasje« so sicer vedeli, da je moka zatohla (vsaj tako je pojasnil zadevo direktor »Klasja« tovariš Valentinčič), vendar je glede kislinske stopnje in izgleda ustrezala določenemu standardu. To moko so nemudoma reklamirali dobavitelji in hkrati obvestili Centralni higienski zavod v Ljubljani (poslali so vzorec moke v analizo). Odgovor Centralnega higienskega zavoda pa so prejeli šele 6. febru arja, medtem ko je prišla od okrajne sanitarne inšpekcije odločba o blokiranju moke šele 16. II. Takrat, po izjavah tovariša direktorja pa že prej, je podjetje »Klasje« ustavilo prodajo te moke, katere pa je ostalo v skladišču le še 11.690 kg.

Sedaj nastane sporno vprašanje: zakaj je »Klasje« sploh prodajalo to moko, če je vedelo, da je zatohla?

Tiste dni (okoli 5. januarja) je bila v skladišču na zalogi samo ta moka, ker uvožena še ni prispela (na Reko je prišla prva ladja šele 28. decembra). Pretilo je pomanjkanje kruha, zlasti v naših industrijskih središčih. Na prošnjo pekarn, vendar kljub opozorilom, da ta moka ni najboljša, da pa se jo da z ustreznim mešanjem z dobro moko kljub temu uporabiti, so jo le-te tudi kupile. Toda bodisi zaradi slabe mešanice, bodisi zaradi tega, ker se moka v enem vagonu po kakovosti večkrat razlikuje od moke v drugem vagonu, je prišlo do negodovanj s strani potrošnikov. O slabi moki je bila obveščena tudi Obrtna zbornica, Okrajni svet za gospodarstvo ter ostali organi, še prav posebno pa vse pekarne.

Toda temu ni kriva samo moka iz sente (45 ton), temveč tudi vsa tista moka, ki so jo »Klasje« in ostala tovrstna podjetja v Sloveniji že zaradi znanih težav z uvozom prevzemala od JLA vse od 10. oktobra sem.

Tu je torej bistvo tega problema.

Gre pa še za nekaj. Potrošniki se namreč sprašujejo, zakaj morajo plačevati moko slabše kakovosti (tip 600 — po domače »cvajerica«) za ono boljšo tipa 400 — »nularca«.

Sedaj so tudi v tem oziru dosegli sporazum, da se bo prav ta moka, ki je slabše kakovosti, prodajala 3 din ceneje (ne več po 78 temveč po 75 dinarjev.

To so objektivne težave, s katerimi se je borilo v tistem času naše gospodarstvo in podjetja za promet z žitaricami, medtem ko je sedaj stanje že veliko boljše.

Niso torej krivi posamezniki, če so pekarne včasih pekle slab kruh (čeprav bi bilo lahko tu pa tam bolje), temveč je treba iskati vzroke predvsem v objektivnih težavah.

I. A.

Največ zla povzroča alkohol

Nad 300 delavcev iz kamniških tovarn je darovalo kri

Najmočnejše društvo v Kamniku je društvo Rdečega križa, v katerem je razen mestnega odbora še pet vaških odborov. Od skupnega števila 1593 članov jih je 1095 iz Kamnika, Duplica jih ima 117, Paloviče 88, Nevlje 118, Podgorje 94 in Tunjice 81. Iz poročil, ki sta ga na občnem zboru podala predsednik **dr. Milan Kirn** in tajnik **Andrej Simončič**, je razvidno, da je bilo tudi v preteklem letu delovanje društva zelo uspešno. Člani so s predavanji in tečaji širili zdravstveno prosveto na deželi, z zdravstvenega stališča proučevali stanovanjski problem, alkoholizem ter zaščito socialno in moralno ogroženih oseb. Največ zla izvira še vedno od alkohola. Čedalje manj pa je socialno ogroženih, ker le-ti dobivajo pomoč od občine ali pa so oskrbovani v domovih.

Mestni odbor RK je organiziral nabiralno akcijo za pomoč poplavljencem v Srbiji in je zbral 119.000 dinarjev in od tega so samo delavci tovarne usnja dali 49.000 dinarjev. Akcija za dajanje krvi je bila zelo uspešna, saj se je odzvalo 335 ljudi, po večini delavcev kamniških tovarn. Društvo je letos organiziralo drugi letnik zdravstvenega tečaja za žensko mladino, ki se ga udeležuje 76 deklet. V letošnjem letu bodo po tovarnah organizirani tečaji za zdravstveno zaščito delavcev. Najbolj zaslužno delo RK pa je, da preko svoje organizacije po vaseh in naseljih pomaga organizirati preventivno zdravstveno službo.

V kratkem bo občni zbor novega občinskega odbora RK, ki bo povezal vse odbore po vaseh. S to reorganizacijo bo delo na terenu lažje in bolj elastično.

Z.

Prva letna skupščina jugoslovanskih gumarjev

(Nadaljevanje s 1. strani)

TOVARNA ZA PROIZVODNJO TEHNIČNEGA TEKSTILNEGA BLAGA

Druga težava je z nabavo tekstilnega blaga za gumeno proizvodnjo, katerega letno porabi okoli 6,700.00 kvadrat. metrov. Nekatere tovarne se branijo izdelovati to blago, ker je proizvodnja dražja kot pri ostalem blagu. Zato je združenje predlagalo, naj bi se ena tekstilna tovarna specializirala izključno za proizvodnjo tehničnih tkanin.

VEČJA PROIZVODNJA NA RAČUN STORILNOSTI

Medtem ko se je proizvodnja v primerjavi z letom 1954 (13.750 ton) lani dvignila na 14.871 ton, to je za 8,3%, pa je število zaposlenih padlo od 4533 v letu 1954 na 4504 v letu 1955, to je za 0,7%. Iz tega sledi, da je bilo vse povišanje na račun večje produktivnosti; storilnost dela se je zvečala za 10%.

Ker pa je bilo v zadnjem času, predvsem v »Savi« in nekaj tudi v Borovem, izvršenih precej rekonstrukcij, je ustrezno temu predvideno tudi povečanje proizvodnje za leto 1956, in sicer: pneumatike za 870, gumenega tehnič. blaga 900, regenerata 130 ton in gumene obutve 1200 tisoč parov. Hkrati s tem pa se bo razširil tudi asortiment proizvodov. Na tržišče bodo prišli izdelki, ki smo jih do sedaj v glavnem uvažali: polne gume, transportni trakovi vseh dimenzij (uvoz se bo zmanjšal za okoli 400 ton), gumene obutve in raznih delov za stroje.

Po elaboratu Združenja bo izvršenih rekonstrukcij v vrednosti 5037 milijonov dinarjev in se bo proizvodnja leta 1960 z ozirom na proizvodnjo v letu 1955 dvignila takole: pneumatike od 2250 na 14.130 ton, gumene obutve od 7,925.000 parov na 9.250.000 parov, gumenega tehničnega blaga od 4832 ton na 9581 ton in regenerata od 1350 ton na 1400 ton. Te rekonstrukcije bodo odstranile v glavnem ozka grla proizvodnje, ni pa predvidenih večjih investicij in gradenj.

IZVOZ LANI PREKORAČEN ZA 64,6 %

Podjetja so precejšen del svojih izdelkov tudi izvozila. Lanski plan 40 milijonov deviznih dinarjev so prekoračila za 64,6 odstotkov in so izvozila: Borovo 53,290.381 deviznih dinarjev, »Ris« 12 milijonov 13.950 deviznih dinarjev in »Sava« za 533.604 deviznih dinarjev, skupaj za 65 milijonov 837.935 deviznih dinarjev. Izvažali so predvsem v vzhodne dežele, razen tega pa tudi v ostale evropske države — največ je bilo izvoženega v Anglijo (25 milijonov 555.911 deviznih dinarjev).

Združenje je sprejelo tudi sklepe za bodoče delo. Predvsem bodo povečali produktivnost dela, proizvodnjo pneumatike in transportnih trakov, zboljšali kvaliteto proizvodov in hkrati več prihranili na surovinah, predvsem pa skrbeli za sodelovanje med posameznimi podjetji. Treba bo povečati tudi skrb za vzgojo kadrov in je bil v ta namen predviden tudi posebni sklad za šolstvo 8 066 000 dinarjev. Sklad so predvideli tudi za napredek in izboljšanje proizvodnje, in sicer so od skupne vsote 7.600 000 dinarjev oddelili 2.300 000 dinarjev za raziskavo možnosti proizvodnje »belega aktivnega polnila«, katerega sedaj uvažajo. Predvsem pa bo treba v bodoče delati za večjo kooperacijo vseh gumarskih podjetij in hkrati teh podjetij z ostalimi sorodnimi podjetji.

Na koncu so izvolili tudi nov odbor, za predsednika Združenja je bil ponovno izvoljen Vlado Juričič iz Borovega, za podpredsednika Dimitrije Vujaškovič iz »Vulkana« (Niš), za sekretarja pa Rudolf Rajhner.

Lj.

Družba daje ogromna sredstva za socialno skrbstvo

(Nadaljevanje s 1. strani)

rali po hiralnicah, prosjačili po cestah in hišah in bili nezakonski otroci »ljudje«, ki so družbi v sramoto in zaničevanje. Da danes ni tako, nam povedo že zneski izdani za socialno pomoč v letu 1955. Tako je bilo na področju okraja izplačano samo za socialne podpore 47,717.000 dinarjev, socialno ogroženim otrokom in odraslim po domovih 34,754.000 din, za zdravljenje teh 11,253.000 din, za investicije v domu onemoglih je bilo vloženih 1,200.000 din, za enkratne podpore 5 milijonov, mladinskim ustanovam iz fonda za prekrške je bilo dodeljeno 2 milijona 144.000 din, nabavljeno je bilo tudi nekaj učil za socialne domove in so skupno s stroški za vzgojo in zdravstveno osobje znašali 5.500.000 din, razen 6 milijonov 53.000 din za dotacije mlečnim kuhinjam in 48.630.458 din za šolske mlečne kuhinje in mladinske ustanove. 60,892.200 din je bilo izdanih za štipendije, 769,619.374 din pa je izplačal Zavod za socialno zavarovanje za otroške dodatke, razen subvencij Združenju slepih in gluhih, invalidnine in okrbovalnine nezaposlenim.

Običajno grešimo, ko presojamo višino našega življenjskega standarda, prav v tem, ker vidimo le mesečne zaslužke posameznikov, ne upoštevamo pa vseh teh visokih zneskov. Seveda pa nastaja drugo vprašanje: v koliko so sveti in organi ta sredstva, ki so jim bila zaupana pravilno razdelili. Svet je namreč prišel do zaključka, da so kljub velikim materialnim izdatkom občinski sveti skušali do nedavnega reševati splošno socialno problematiko predvsem z razdeljevanjem podpor in pri tem niso pazili kako bi tem osebam pomagali, da bi spoznale kakšne so njihove pravice in dolžnosti. Posledica nepravilnega razdeljevanja podpor so tudi razni nezdravi odnosi med družinskimi člani, odnosi do onemoglih, bolnih, otrok padlih borcev itd. O vseh teh vprašanjih je Svet za socialno skrbstvo še podrobneje razpravljal.

V razpravi so sodelovali odborniki **Štefe, Knific, Vinko Hafner**, ki je zlasti dejal, da je treba sicer podpore približati vsoti, ki je potrebna za minimalno preživnino. Vendar so pogoji za podeljevanje podpor ne le v posameznih občinah temveč tudi v posameznih primerih sila različni. Tu gre predvsem za finančne možnosti.

Odbornica **Smilja Gostiša** pa je govorila o defektni mladini in predlagala, naj bi komisije za podeljevanje štipendij pri Občinskih ljudskih odborih dajale tudi štipendije za defektologe. Problem defektne mladine je zlasti pereč zaradi pomanjkanja ustreznega učnega kadra — defektologov, ki bi to mladino vzgajali.

Na izpraznjeno mesto v Svetu za prosveto in kulturo so odborniki imenovali novega člana tov. **Goltesa**, medtem ko je bil za predsednika izvoljen odgovorni urednik »Glasa Gorenjske« **Slavko Beznik**.

V nadaljevanju seje je Okrajni ljudski odbor izvolil tudi poseben Svet za telesno vzgojo, v katerega so bili imenovani: **Vlado Martelanc** za predsednika, za člane Cene Beznik, Anton Čemernik, ing. Čižman, Jože Fende, Marjan Rožič, Franc Markelj ter Ludvik Šmitek in Ošina.

Glede na perečo turistično in gostinsko problematiko na Goreniskem je bil izvoljen tudi poseben Svet za turizem in gostinstvo. Predsednik sveta je na osnovi izvolitve OLO postal **Božo Černe**, člani pa Cene Avguštin, Doviak, Mežek, Božo Prevoršek, Maks Štumfel, Joško Volavšek, Mirko Zlatnar in Vinko Žakelj.

Ljudje in dogodki

Marijana želi garancije

Francoska politika pred kopico nujnih rešitev

Vlada »republikanske fronte« v Franciji ima sicer to ugodnost, da predstavlja edino matematično možno trajnejšo kombinacijo, ki so jo rodili izidi zadnjih francoskih splošnih parlamentarnih volitev. Znaten premik na levo v javnem mnenju nacije, ki so ga izrazili volilni rezultati, je skorajda izključil verjetnost, da bi se lahko dlje časa držala kaka desna vlada, doslej nepomirljivo stališče francoskih socialistov in radikalnih socialistov, pa tudi samega Mendè-Francea do najmočnejše stranke v deželi, Komunistične partije, prav tako onemogoča sestav vlade tako imenovane Ljudske fronte.

Vendarle položaj koalicijske vlade socialistov Guy Molleta, radikalnih socialistov z Mendès-Franceom in ostalih neodvisnih poslancev, ki je znana po skupnem imenu »republikanska fronta«, še davno ni trden.

Dramatični padec Faurove vlade je namreč Francosko republiko pustil v dokaj nezavidnem položaju. Marijani je zapustil kopico zapletenih zunanjepolitičnih in notranjih vprašanj, ki z vso silovitostjo terjajo nujno, energično in hitro rešitev. Že nekoliko zunanjepolitičnih vprašanj je tako težavnih, da bi imel Guy Mollet polne roke posla, če bi se bavil samo z njimi.

Tu je predvsem skupina dežel in ljudstev, ki so se nekdaj imenovala Francoska severna Afrika, danes pa vduhu časa in kot sestavni del širokega gibanja za neodvisnost zahtevajo takšen položaj, ki bi upravičeval sodobnejše naslove.

AFRIKA

Ko je vojna na Indokitajskem pred leti že docela izčrpala trenutne vojaške zmogljivosti tretje republike, je takratni ministrski predsednik Mendès-France v hitrem delovanju nalil blažilne vode na dva najnevarnejša požara — Vietnam in Tuniz. Sporazum med Francijo in tuniškimi voditelji, ki je sledil, je pomiril situacijo v tej deželi s tem, da se je Francija obvezala dodeliti Tunizu neodvisnost in znake suverenosti.

Upor, ki je že tedaj tlel na obeh ostalih severnoafriških francoskih ozemljih — v Maroku in Alžiru —, se je zlasti v preteklem letu tako razširil, da je Franciji jemal domala prav toliko energije kakor tisti okrog Dien Bien Fuja. Republika je popustila v Maroku, dovolila vrnitev prej nasilno odstavljenega sultana Ben Jusefa in pristala na pogajanja. Kakor tista zastran uresničitve tuniškega sporazuma, tudi slednja še vedno trajajo. Maroška stran zahteva neodvisnost in svobodo, francoska stran pa okleva. Za kaj pravzaprav gre?

Tako v tuniškem kot v maroškem primeru Francija uvideva, da se mora odreči svojemu dosedanjemu načinu vladanja, rada bi pa obdržala vsaj tolikšen vpliv na ta ozemlja, kakor ga ima Velika Britanija v svojem reformiranem imperiju — v Britanski skupnosti narodov. Toda ali naj francoski državniki kar na slepo verjamejo obljubam afriških voditeljev, da bodo te dežele tudi po sprejemu neodvisnosti obdržale isto mero »vzajemne odvisnosti« v okviru Francoske unije. Kje so garancije za to? Marijana želi garancije. Odtod oklevanje.

Najti poroštva in se o njih sporazumeti ni lahka stvar, predvsem zato, ker afriška osvobodilna gibanja nočejo z državnopravnimi akti vezati lastnih rok. Vendar se bo moral Mollet potruditi, da čimprej doseže sporazum, saj je v obeh deželah stanje še zelo nestalno in predolgo odlašanje lahko še bolj poslabša hudo napetost, ki že dolge mesece vlada na sosedniem, tretjem teritoriju — v Alžiru.

Tu pravkar besni prava vojna. Z vsakim dnem beremo o novih spopadih, diverzijah, aretacijah, žrtvah. Grozi nevarnost, da napetost privede do grozotne eksplozije in razbrzdanega medsebojnega obračunavanja med kolonialističnim in arabskim prebivalstvom. Trenotno je v Alžiru 330 tisoč francoskih vojakov, z Indokitajskega pa bodo v kratkem pripeljali še ves tamkajšnji ekspedicijski korpus, ki šteje 20 tisoč mož. Razen tega se francoska vlada zaradi množičnih oboroženih akcij osvobodilnega gibanja v Alžiru bavi z mislijo, da po pospešenem postopku vpokliče ves 1935. letnik, ker misli, da bi le tako lahko krila povečane potrebe po vojaštvu. V Alžiru Francija plačuje težak davek za svoje kolonialistične grehe iz preteklega stoletja.

Alžirski problem je za francosko vlado še posebno težaven. Glede Tuniza in Maroka so stvari kolikor toliko jasne: stvar je za Francijo izgubljena. Naj bodo posameznosti sporazumov takšne ali drugačne, — Guy Mollet se ob tem kamnu ne bo spotaknil. Povsem drugače je z Alžirom. Francoska desnica in najštevilnejša skupina kolonistov v Afriki zahtevajo vojaško iztrebljenje osvobodilnega gibanja, sicer pa naj ostane vse po starem. Čeprav je očitno, da ti ljudje živijo še zelo globoko v preteklem stoletju, vendarle predstavljajo silo, s katero vlada mora računati. Še mnogo močnejša francoska lestvica zahteva korenito rešitev na osnovi demokratičnega načela pravice narodov do samoodločbe, hkrati pa nejasno zahteva, naj vlada zaščiti koristi francoskega prekomorskega prebivalstva. Pogajanja so torej edini izhod.

Težava je v tem, da se vlada še ni odločila, s kom naj se pogaja, ker je v Alžiru nekoliko političnih sil, ki si lastijo pravico zastopati interese dežele, in niti ni povsem jasno, katera predstavlja pravega iniciatorja oboroženega boja. Akcijski program francoske vlade, ki je bil potrjen v parlamentu, je v tem, da bi bilo treba z vojaškimi ukrepi čimbolj omejiti območje delovanja odporniškega gibanja, potem izvesti svobodne volitve in pričeti s pogajanji. Te dni je vlada zahtevala posebna pooblastila za takšne ukrepe. Razen tega Mollet še posebno insistira, naj država pospeši hiter gospodarski in socialni napredek alžirskega prebivalstva, ker meni, da bo le tako »Francija lahko ostala v Alžiru«. Ali je njegov program dovolj realističen in ali ga bo izvedel z zadovoljivo brzino in ali ne bo preveč popustil kolonialističnim elementom, — od vsega tega je odvisna usoda prihodnjih generacij za »Francijo v Alžiru«.

FRANCIJA V EVROPI

V času, ko traja vrsta pogajanj z afriškimi gibanji, je morala vlada »republikanske fronte« vgrizniti v dodatno kislo jabolko pogajanj. Tudi v tej nevšečni zadevi gre za garancijo. To pot za dovolj trajno poroštvo, da ne bo izgubila gospodarskih prednosti v Posaarju.

Prvotni francoski načrt, s katerim si je dežela hotela zagotoviti nadoblast v tem gospodarsko najvažnejšem industrijskem področju vse Evrope in s tem tudi varnost pred morebitno novo nemško nevarnostjo, se je v zadnjih dveh letih vse bolj kuhal. Mednarodni nadzor nad Nemčijo, tradiconalnim tekme-

GORENJSKI KMETOVALEC

Pripravimo se za spomladansko sajenje

Navodilo za pravilno sajenje sadnega drevja

Za spomladansko sajenje pogostokrat odlašamo s pripravo zemlje vse do pozne spomladi, ko je že zadnji čas za sajenje sadnega drevja. Razen tega izkopljemo jame tik pred sajenjem, površno posadimo z veliko zamudo in posledice se kmalu pokažejo. Če je spomlad suha, se drevje slabo prime, v vsakem primeru požene kratke poganjke, ki slabo dozorijo. Tako drevje si tudi v prihodnjih letih ne opomore in ga večina propade.

Nov sadovnjak je treba napraviti na sodoben način, to pomeni da naj se napravi strnjen nasad, ki naj bo smotrno urejen. V majhnem nasadu in pri raztresenem drevju se ne splačajo novodobni stroji in sredstva, ki so potrebna za pridelovanje kakovostnega sadja in za dosego večjega donosa.

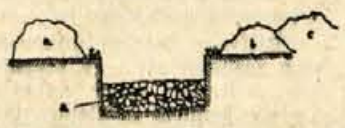

Tako skopljemo drevesno jamo. Kompost primešamo zemlji, ki pride h koreninam

Zemlja za sadno drevje mora biti v dobrem stanju in dovolj globoka. Ustrezati mora tudi lega. Vetrovne lege niso ravno najprimernejše, ker je na teh slabše opraševanje. Napačno je mnenje da je za sadjarstvo dobra vsaka zemlja. Prevlažno zemljo moramo pred sajenjem osušiti. Kako zemljo pripravimo, je odvisno predvsem od sadnega plemena, pa tudi od vrste zemlje in ostalih činiteljev. Za drevesa na močni podlagi je zadosti, da kopljemo drevesne jame. Predno pričnemo z izkopavanjem jam, zakoličimo zemljišče. To pomeni, da zaznamujemo s kratkimi koli mesta, kjer pridejo drevesa. Vsako drevo naj dobi svoj lasten življenjski prostor, v pregostem nasadu je preveč sence, listje ne more pravilno delovati, cvetje se ne more pravilno oplojevati, sadje rado gnije, škodljivci in bolezni se v osenčenem nasadu močneje razvijejo. Tudi mah in lišaji močno napadajo take nasade.

Razdalja med sadnimi drevesci pri jablanah in hruškah na semenjaku naj bo 10×10 metrov, ali pa 10×12 metrov. Jablane na podlagi EM IV IN IX pa na 4 do 5 metrov. Pri vretenčastem grmu pa naj bo oddaljena vrsta od vrste 3,5 do 3,7 m in drevesa v vrsti 2,5 do 3 metre.

Na ravnem zemljišču določimo smer vrst s poldnevnikom, to je s črto, ki jo dobimo tako, da zabodemo dolg kol v zemljo in med 12. in 13. uro označimo smer sence.

Širokost in globina jame je odvisna od talnih razmer. Drevesna jama naj bo široka poldrugi meter, v slabši zemlji pa dva metra. Pri kopanju vržemo rodovitno plast zemlje na eno, mrtvico na drugo stran, dno jame pa prerahljamo. Na propustni in lahki zemlji zadošča, če zrahljamo zemljo 40 cm globoko.

Drevesni kol naj bo primerno močan in dolg. V zemljo naj sega do 70 cm. Visok pa naj bo toliko, da pride 10 cm izpod krone. Kol na tistem delu, kjer

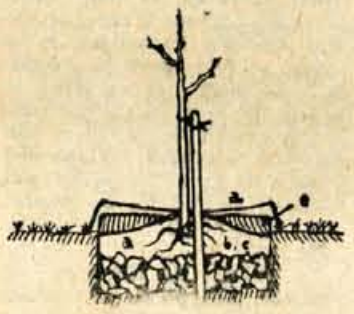

Pravilno posajeno drevo na ravnem zemljišču
Legenda k slikam
a = živica, b = drobna živica za korenine, c = kompost, d = prerahljana mrtvica, e = hlevski gnoj, g = travna ruša

pride med zemljo in zrak, ožgemo ali pa premažemo s katranom.

Jamo zakopljemo približno dva tedna pred sajenjem, da se zemlja vleže. Rodovitno prst si prihranimo za to, da jo damo okoli korenin. Zemlji primešamo komposta.

Pred sajenjem obrežemo korenine z ostrimi škarjami. Debelejše korenine obrežemo tako, da odstranimo ranjeni del. Rana naj bo čim manjša, zato režemo počez, a ne poševno. Rezice naj bodo obrnjene navzdol. Korenine namakamo v mešanici kravjeka, ilovice in vode.

Pri sajenju pazimo, da drevo posadimo kakih 10 cm višje kot je raslo poprej. Ko se bo zemlja sesedla, bo prišlo drevo v normalno višino. Med korenine damo dobro prst pomešano s kompostom. Paziti moramo nadalje, da ne puščamo med koreninami praznih prostorov. Na vrh nametano zemljo dobro stlačimo. Potem razstrosimo še hlevski gnoj in ga pokrijemo s tanko plastjo zemlje.

Fr. Cijan.

Nakelčani na »Gorenjskem kmetijskem tednu«

Gozdna paša in gospodarski predpisi

Gorenjske planine na Jelovici, Pokljuki, Mežaklji ter deloma tudi v območju občine Tržič imajo izrazito gozdno pašo. Pašno območje teh planin sestavljajo majhne, le po par hektarov velike planje, ki so bile last bivših agrarnih skupnosti in pašne pravice v okoliških gozdovih. Oboje, planje in pašne pravice so postale z zakonom o agrarnih skupnostih splošno ljudsko premoženje pod upravo po zakonu pristojnih občin.

Gozdovi, v katerih se pase živina, so gojeni zelo intenzivno. Sestavljajo jih čisti, enodobni smrekovi sestoji, kakršni so nastali zaradi gozdno gojitvenih predpisov v preteklosti. Ta način gojitve gozdov je prodrl k nam iz Nemčije. V naših krajih je gojilo gozdarstvo čiste smrekove sestoje do razsula avstro-ogrske monarhije leta 1918. Gozdarstvo je zasledovalo takrat svoj cilj zgolj v čistem donosu. Za dosego tega cilja so se sekali gozdovi na golo, v frato na velikih površinah. Poseke so se nato umetno zasajale s hitro rastočo smreko. Gozdarji so takrat gledali na bukev kot na sovražnika št. 1 in so jo povsod trebili iz državnih gozdov. Na podoben način so gojili gozdove v naših krajih tudi večji lesni trgovci in industrijalci. Živina se je pasla pretežno po fratah. Da bi živina ne poškodovala mladih smrekovih sadik, so jih gozdarji zakoličili. Okrog smrečic so zabili v zemljo po tri količe, tako da živina ni mogla poteptati sadik. Gozdarstvo je namreč moralo v svojih desetletnih gozdno-gospodarskih načrtih upoštevati pašne pravice nekdanjih agrarnih skupnosti. Nekateri gozdarski strokovnjaki (Danklmann, Vesely) so bili mnenja, da je zmerna paša gozdu celo koristna, posebno v travnatih predelih (poseke), kjer obstoja nevarnost, da bujno rastoča trava zaduši sadike. S pašo po fratah je gozdarstvo takrat le za silo zadoščalo pašnim pravicam agrarnih skupnosti.

Ob koncu 19. stoletja je opisani način gojenja gozdov začel izgubljati veljavo. Znanost je hitro napredovala, gozdarji so spoznali školjive posledice nenaravnih sečenj na golo in čistih smrekovih sestojev. V smrekovih gozdovih so se namreč tla zelo zakisala in so znatno izgubila na plodnosti. V Švici so že v začetku tega stoletja opustili opisani način gojitve gozdov. V naših krajih pa je trajala gojitev čistih smrekovih sestojev prav do zadnje vojne, le s to razliko, da so se v zadnjih desetletjih postopoma opuščale sečnje na golo na velikih površinah. Bukev pa je ostala še vedno sovražnik št. 1 in se je trebila iz državnih gozdov.

Gozdarska zakonodaja po vojni je popolnoma prelomila s starim načinom gojitve gozdov. Gozdno-gojitveni predpisi sedaj predpisujejo primes 25—30% listavcev v planinskih gozdovih. Republiški zakon o gozdovih pa določa med drugim v prvem odstavku 18. čl. tudi sledeči gozdno-gojitveni ukrep: »Živina se ne sme puščati na zemljišča, ki so pripravljena za pogozditev, v gozdove, ki se naravno pomlajajo, v gozdne nasade in v mlade gozdove.«

Določbe o prepovedi paše pravzaprav pojasnjujejo, da se gozdovi pomlajajo naravno in da se naravni pomladek le dopolnjuje s sajenjem drevesnih sadik, v kolikor naravna pomladitev gozda ni zadovoljivo uspela, oziroma če ni v gozdnem podmladku listavcev.

Ob zgornjih določbah naše povojne gozdarske zakonodaje se nujno pojavi vprašanje, na kakšen način in v kakšnih gozdovih se pase živina na planinah z gozdno pašo? V starejših smrekovih gozdovih ni nobene paše. Pri pičli svetlobi v teh gozdovih uspevajo samo še borovnica, brusnica in mah ter sem in tja kakšna gozdna zel. Paša v teh starejših gozdovih ni zabranjena. Paša je na splošno le na gozdnih zemljiščih, kjer je po 18 čl. prepovedana. Dejansko se živina tudi pase predvsem na teh gozdnih zemljiščih in se tako dnevno krši zakon. Pašne razmere so se torej še poslabšale v primerjavi z onimi pred desetletji, ko se je živina še pasla po posekah. Brez dvoma je velika pomanjkljivost zakona o gozdovih to, da se obravnava vprašanje gozdne paše enostransko in samo v negativnem smislu, to je s prepovedjo oziroma omejevanjem. Za uspešno izpolnjevanje sodobnih gozdno gojitvenih predpisov, se povsem pogrešajo v tem zakonu pozitivne določbe glede gozdne paše, v smeri ločitve gozdnega in pašniškega gospodarstva. Cilji, ki jih zasledujeta gozdarstvo in pašništvo na istem prostoru, so popolnoma nasprotni. Zaradi tega se ne more nobena od obeh panog zadovoljivo razvijati in bo šele z ločitvijo obeh gospodarstev ustvarjena možnost za uspešen razvoj ene in druge panoge.

Pred kratkim je razpravljal Izvršni svet LRS na svoji seji o osnutku Zakona o gospodarjenju na zemljiščih bivših agrarnih skupnosti. Ker je gozdna paša oziroma pravica do gozdne paše neločljivo povezana z gospodarjenjem na zemljiščih bivših agrarnih skupnosti, lahko upravičeno upamo, da bo z izdajo tega zakona zadovoljivo rešeno tudi staro pereče vprašanje gozdne paše.

Benedičič Valentin.

---

cem v Evropi, je propadel s sprejetjem pariških sporazumov. Ideja o »evropeizaciji« Posaarja, prej nemškega ozemlja, je izgubila vsako stvarno osnovo na oktobrskih volitvah v Posaarju. Ogromna večina prebivalstva je glasovala proti »evropski« rešitvi, — pravzaprav za Nemčijo.

Gospodarska povezanost doline Saar s Francijo je sicer še vedno ostala, toda Francozi se upravičeno sprašujejo, ali bo kmalu Nemčija postavila nove zahteve. Jasno je, da se Bonn »ne more odreči« javno izražene volje posaarskega prebivalstva. Pogajanja, ki sta jih okoli teh vprašanj pred tednom vodila zunanja ministra Brentano in Pinneau, so se končala brez uspeha. Nadaljevala se bodo v začetku marca. Težko je reči, kakšna stališča zastopata obe stranki, očitno pa je, da bo Francija slej ko prej pripravljena prepustiti Posaarje Nemčiji, če bo dobila dovolj prepričljiva, dovolj trdna in dovolj trajna poroštva, da njene gospodarske koristi v pokrajini ne bodo oškodovane. Posaarje torej postaja pravo jabolko razdora med obema državama. Upajmo, da bo dosežen tak sporazum, da bomo za zemljepisno tako neznatno, a gospodarsko tako pomembno rečico Saar lahko rekli, da ni več ločnica temveč zveza med obema deželama.

To pa bo najbrže težko doseči samo z zahtevami o garancijah saj je bilo v nedavni zgodovini nemško-francoskih odnosov napisanih dokaj podobnih rešitev, ki jih je spet in spet zmečkal čas. Garancije pred novimi zahtevami, ki bi nastale kot posledica spremenjenega odnosa sil med evropskimi državami v prihodnosti, bi bile mnogo trdnejše, če bi tvorile sestavni del širšega, splošnejšega sporazuma o evropski varnosti.

Takšen pa je možen samo v pogojih večje popustitve napetosti in močnejšega mednarodnega sodelovanja in zaupanja. Prav zato pozdravljamo vsak korak, ki ga kdor koli napravi v to smer. V tej luči zasluži še toliko večjo pozornost in priznanje izjava francoskega zunanjega ministra Pinneauja, da si bo Francija na pomladanskem zasedanju podkomiteja ZN za razorožitev prizadevala predlagati takšen osnutek mednarodnega sporazuma, ki bi se v največji meri približal zlati, za obe strani sprejemljivi sredini. Želimo si novih francoskih iniciativ v tem smislu, saj prav one lahko prispevajo k takšnemu stanju v mednarodnih odnosih, ki bodo najboljša in najbolj trajna garancija za Francijo, za Evropo, za nas vse.

—jž

Povečan odkup mleka v Bohinju

Prav gotovo je živinoreja glavna panoga kmetijstva v Bohinju. Proizvodnja mleka je merilo razvojne stopnje živinoreje in rezultat naporov kmetijske pospeševalne službe na napredek kmetijstva, za dvig pridelkov in zvišanje mlečnosti. Odkup mleka je v Bohinju prav gotovo najbolje organiziran in gre preko kmetijskih zadrug v prodajo prav gotovo največji odstotek namolženega mleka, če primerjamo med seboj kmetijske zadruge vsega okraja.

Preglednica odkupa mleka v 3 zadrugah ožjega Bohinja, nam da sledečo sliko:

	Odkup mleka v tonah			Indeks proizvodnje		
	1953	1954	1955	1953	1954	1955
KZ Bohinjska Bistrica	141	252	272	100	178	193
KZ Stara Fužina	178	216	238	100	122	143
KZ Srednja vas	179	187	237	100	106	145
Skupaj	498	655	747	100	135	155

Da se je skupna proizvodnja mleka v Bohinju tako zelo povečala, je posledica povečane porabe umetnih gnojil, predvsem Tomaževe žlindre. Večji pridelki sena omogočajo boljše krmljenje živine v zimskih mesecih in s tem povečano proizvodnjo mleka prav v tem času, ko je bila nekoč relativno nizka. Čeprav so telitve v Bohinju urejene tako, da so krave suhe predvsem v novembru, decembru in januarju, vendar v minulih zimskih mesecih sirarna v Bohinjski Bistrici ni prenehala s sirjenjem. Odkupovala je mleko ves čas in ga tudi ves čas predelovala. Prav tako sta imeli tudi sirarni v Stari Fužini in v Srednji vasi letos najkrajšo dobo zimskega odmora.

Navedeni podatki veljajo le za odkupljeno, ne pa za pridelano mleko. Tu so razlike precejšnje, ker mnogi kmetje neposredno oskrbujejo z mlekom delavce in uslužbence, nastanjene v Bohinju. Prav zato, ker je na ta način večji del mleka odkupljen v času paše, lahko trdimo, da povečana proizvodnja mleka ni le posledica povečanih pridelkov zimske krme, temveč tudi melioracije planin.

V zadnjih letih vlagajo kmetijske zadruge in tudi pašni interesenti sami znatna sredstva v ureditev in izboljšanje planin. Ob pomoči Okrajnega ljudskega odbora so bile v zadnjih letih urejene sirarne na več planinah, popravljene so bile poti in urejena vodna preskrba. Čiščenje planin in pašnikov pa je v zadnjih letih dobilo prav velik razmah.

Načrtno delo za zboljšanje planinske paše in povečani pridelki krme so činitelji, ki so že povečali proizvodnjo mleka. Selekcijska služba, ki je organizirana v vsem Bohinju, kontrola proizvodnosti in skrb za kvalitetno živino pa bodo še povečali uspehe kmetijskih zadrug pri njihovem prizadevanju v mlekarstvu.

Ing. M. B.

Predkalitev krompirja za seme

Na predkalitev krompirja za seme pri nas še vse premalo pazimo. Mnogi poskusi so dokazali, da predkalitev ne pospešuje samo razvoja rasti, temveč povečuje tudi pridelek. Zato bi bilo zelo koristno, da damo krompir na predkalitev povsod tam, kjer imamo za to primerne prostore. Krompir, ki ga nameravamo dati na predkalitev, preberemo tako, da bomo sadili le cele gomolje. Če krompir režemo, ko je kalitev končana, je nevarno, ker se kaliči lahko polomijo. Kadar sadimo semenski krompir, katerega predhodno nismo kalili, sadimo pogosto gomolje s skritimi notranjimi boleznimi. Bolni gomolji radi v zemlji segnijejo in ne vzkale, če pa vzkale, dajo zelo šibke rastline in slab pridelek.

Krompir lahko predkalimo v vsakem svetlem prostoru, kjer je mogoče vzdrževati toploto od 10—15° C.

Gomolje lahko zložimo v plitve zabojčke (60×40×20 cm), na police, po tleh ali pa jih naložimo v zabojčke, katere rabimo za prevoz semenskega krompirja. Če damo krompir na predkalitev v plitve zabojčke, na police, na tla ali pa v zaboje za prevoz krompirja, zložimo krompir največ dva do tri gomolje na debelo. Tako spravimo na 1 m² po 50—60 kg krompirja. Police naj bodo vsaj meter široke in tako razmeščene, da so od vseh strani enako osvetljene in da imamo dostop do njih.

Predkalitev krompirja za seme normalno traja 35—40 dni. Prvih 10—15 dni naj bo v prostoru 12—15° C toplote, pozneje pa le 10—12° C. Vsak dan prostor po štiri do pet ur zračimo, vendar le takrat, kadar je zunaj dovolj toplo (opoldan). Petnajst do osemnajst dni potem, ko smo dali krompir kalit, ga moramo pregledati, preložiti gomolje tako, da pridejo spodnji na vrh in pri tem nezdrave izločiti. Če gomolji začnejo gniti, je znak, da je prostor premalo zračen in preveč topel. Tokrat moramo zmanjšati toploto na 5 do 10° C in nemudoma odstraniti vse bolne gomolje. V času enega meseca zrastejo kratki močni kaliči, za posamezne sorte značilne zelene, vijoličaste ali modrikaste barve.

Ko je kalitev krompirja končana, ga previdno prenesemo na njive, najbolje v zabojčkih, da se kaliči ne polomijo.

Krajnik Pavel.

Osušujmo vlažna zemljišča

(Nadaljevanje in konec)

Pri vsaki drenaži, odprti ali zaprti, pa je treba misliti tudi na to, da bo mogoče v sušnem času prekiniti odtok vode. Zato morajo biti opremljeni s primernimi zapornicami, da po

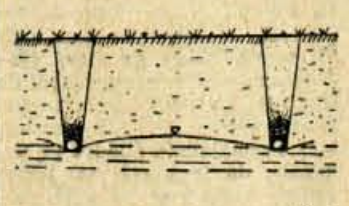

Gladina talne vode se je znižala

potrebi lahko talno vodo zopet zvišamo.

Vsako osuševanje deluje v zemlji na dva načina. Prvič zniža previsoko talno vodo, kar je tudi glavni namen drenaže, na drugi strani pa deluje na zemljišče tako, da postane bolj rahlo, zračno in ga laže obdelujemo. (Slika 3.)

Pa ne samo to. Vemo, da naše gospodarsko pomembne rastline ne prenašajo prevlažne zemlje. Zato na teh slabo uspevajo, prevladujejo pa le razne močvirske trave, ki pa so mnogo slabše kakovosti.

Z osušitvijo se zvišajo pridelki tudi do 30 procentov, kar je še en razlog, da je treba odvišno vodo odvesti z zemljišča. Šele, ko smo to napravili, lahko dalje zboljšujemo zemljo z apnencem, če je zemlja kisla in z drugimi ukrepi, s katerimi hočemo povišati pridelke.

JUR ROZMAN

NA ROB

Javno vprašanje

Zlasti po osvoboditvi so zrasla v naših mestih in industrijskih središčih širom po domovini strnjena delavska naselja.

Ni prav nobenega dvoma, da tem naseljem manjka še marsikatera komunalna naprava, od ureditve cest, kanalizacije itd.

Povsem podoben primer je tudi s stanovanjskim naseljem na Zlatem polju v Kranju. Tudi tu še marsikaj ni tako kot bi moralo biti. Vendar mnogi volivci sprašujejo, ali ni moč postaviti v tem naselju javne telefonske govorilnice, ki bi bila prebivalcem tega dela mesta resnično potrebna? Dali bi ji celo prednost pred ureditvijo okolice stanovanjskih blokov!

Morda bi na to vprašanje lahko odgovorila Okrajna pošta v Kranju?

PISMO GORENJSKIH FANTOV,

ki služijo vojaški rok v Sarajevu

Težko nam je bilo, ko smo v septembru zapuščali našo Gorenjsko. Za leto dni, nekateri za dve, smo se poslovili od njenih lepih gora.

Skoro vsa večja jugoslovanska mesta so sprejela nove vojake. V prestolnici Bosne se nas je zbrala kar lepa druščina z Gorenjske. Kako plaho smo se spogledali takrat. Otožno smo se ozirali po bližnjih gričih in se obračali proti severu, kot bi hoteli še enkrat videti Savinjske in Julijske Alpe z očakom Triglavom.

Da bi nas videli danes! V dobrih štirih mesecih smo se iz plašnih novincev razvili v prave vojake, ki so ponosni na tradicije starejših tovarišev, borcev iz NOB. Vsak dan se naučimo nekaj novega, na vsaki vežbi spoznamo doslej nepoznane stvari.

Po delu pa vedno najdemo dovolj časa za razvedrilo, saj so nam v prostem času odprta vrata čitalnice, telovadnice, igralnice za šah in namizni tenis. Tudi pevska, recitatorska in dramska sekcija nas privabljajo.

Sedaj pa nas že dober mesec razveseljuje sneg. V začetku smo ga kar težko gledali ob misli, da nam bo le v napoto. Toda pri vojakih je smučanje tudi zelo važno. Vse telovadne ure, pa tudi nedeljski prosti čas izkoristimo za razvedrilo na snegu. Seveda imamo tu Gorenjci glavno besedo in smo mnogokrat učitelji in reševalci ostalih tovarišev.

Tako, vidite, sem vam v kratkem vsaj malo prikazal naše življenje. Delo, šport, kulturna in politična dejavnost nas tako združujejo, da smo vsi kot eden. Ni več Hrvatov, Slovencev in Makedoncev, temveč samo še Jugoslovani. In ko korakamo, nas ne moti, če najprej vzdignemo koračnico: »Po šumama i gorama«, takoj nato pa našo: »Hej brigade«. Pa tudi »Kranjski Janez« je na repertoarju.

Nekaj bi pa skoro pozabil. Vsak teden težko čakamo, da nam pošljete priljubljeni »Glas Gorenjske«. Zberemo se v krogu in vsi naenkrat hočemo izvedeti vso njegovo vsebino in zanimivosti. Zato priporočam staršem, naj naročijo Glas Gorenjske svojim sinovom, ki služijo vojaški rok. S tem jim bodo ustregli bolj, kot če bi jim poslali še tako obilno pismo.

Ob koncu pozdravljam v imenu »gorenjskih grč« vse bralce in ljubitelje našega lista.

Peter Finžgar, v. p. 9010-8/15
Sarajevo

gorenjske bodice

ZIMA JEMLJE SLOVO. To je danes postalo jasno že vsakomur, celo vrabcem na strehi, ki sedaj kar bolj korajžno letajo. Le nekaterim se še v teh ozirih ni zjasnilo: to so ponekod posamezni zasebniki in tudi nekatera podjetja, ki še do danes niso očistila snega pred svojim pragom. Po pločnikih še kar drsi.

Sodniki za prekrške so na ta račun že porabili na tone papirja in prelili ne vem koliko črnila, da so odgovorne poklicali na odgovornost. Toda vse kaže, da mile kazni niso povsod zalegle.

KA PAJ BI, ko se papir tudi drugod tako rad uporablja... V lekarni v Kranju ga sedaj dobe najmanj 1 kg dnevno v obliki receptov, ki jih napišejo zdravniki.

Gripa — gripa — gripa...

Kdo si jo je le izmislil. Če je toliko receptov, pomislite, koliko se šele izda zdravil! Po potrebi in marsikdaj tudi po nepotrebnem!

Zadnjič sem slišal, da v Kranju od vseh zdravnikov, kar jih je in imajo privatno prakso, kupuje le eden zdravila v lekarni za svojo uporabo. Drugi pa?

Znajdejo se...

TO JE PRAV TAKO kot v zobni ambulanti v Kranjski gori. Če ne prineseš s seboj dva kilograma mavčevega prahu, ti sploh ne naredijo odtisa čeljusti za mostiček ali protezo. Pa čeprav je za to dovolj le en sam kilogram te zmesi.

Kaj bi štenkaril samo po zdravniški »liniji«. Tudi nekateri trgovci niso nič boljši!

GOVORI SE (ne šušlja), da so ostankov blaga v nekaterih maloprodajnih trgovinah v Kranju deležni samo nekateri. In to največkrat tisti, ki prihajajo v Kranj ob ponedeljkih in petkih, s polnimi jerbasi.

Ne vem, če je to res, ampak skoraj bi verjel.

(Trgovci — alarm!)

VČERAJ MI JE PRIŠLO pa nekaj špasnega na uho. Tako, povsem slučajno. V Stražišču je nek plavolasi fotoamater, ki se izdaja za fotoreporterja časopisa, v katerem tudi jaz pišem te bodice. Ne vem zakaj, toda tako so mi pravili ljudje, ki so bili na nekih sankaških tekmah pod Šmarjetno goro. To se bo naš Francelj smejal, ko bo zvedel (Ali pa bo hud?)

Ne vem.

TA TEDEN PA NE grem več nikamor. Kdo pa bo po tej žlobudri okoli kolovratil. Zatorej lep...

Pozdrav!

VAŠ »BODIČAR«

Rudar z rudarskega prapora s Planine nad Jesenicami

Zgodovinsko branje 1

Železarstvo na Gorenjskem

Tovariši Slavko Smolej in Miha Klinar z Jesenic ter Bertoncelj iz Krope so nam poslali zanimive sestavke, ki govore o razvoju železarstva na Gorenjskem. Železarstvo je bilo svoj čas na Kranjskem zelo razvito in je že v prejšnjem stoletju dajalo kruh neštetim delavcem od Bohinja do Jesenic, Železnikov in do Bele pri Kranju. Sedaj je vse to že zgodovina. Talilne peči so opustele, že razpadajo in nekatere je tudi uničil požar.

Da ne bi odšla v pozabo ta gorenjska železarska tradicija, se je uredništvo odločilo, da objavi vse tri sestavke in s tem posreduje bralcem zgoščeno zgodovino razvoja in zatona železarstva na Gorenjskem.

Razprava Slavka Smoleja je prerez razvoja železarstva na Jesenicah in v okolici, od prvih virov v 14. stoletju pa do druge svetovne vojne, oz. še po njej. Prispevek Mihe Klinarja bo obravnaval vzpon in zaton železarstva v Bohinju, prispevek tov. Bertonclja pa bo orisal železarsko zgodovino v Beli pri Kranju.

Vse, ki bi nam lahko postregli z dodatnimi prispevki, vabimo, naj jih pošljejo na uredništvo. Prav tako zanimajo uredništvo tudi opisi posameznih detajlov iz dela in življenja železarskih delavcev.

Stare listine in zgodovinski zapiski, zajeti v Koblarjevi zgodovini železarstva na Kranjskem ter v obsežni Müllnerjevi knjigi o železarstvu na Slovenskem, govore o štirih krajih, kjer so v območju jeseniškega dela Karavank topili železno rudo: to je bilo na Planini, na Plavžu, na Savi ter na Javorniku. V zvezi z navedenimi železarskimi kraji listine hkrati navajajo tudi kovačije, oziroma topilnice železa, ki so obstojale v Mojstrani, v Radovni in v Mostah pri Žirovnici.

Najstarejše podatke o rudarjenju, topilništvu in kovačijah železa na Planini nad Jesenicami izpričuje svoboščinsko pismo grofov Ortenburških, ki je datirano z datumom 24. avgusta 1381.

Original tega pisma ni ohranjen. Z letnico 1452 pa je ohranjena kopija. To je 7. marca 1494 legaliziral doktor prava Peter Knauer, stolni prošt v Ljubljani. Originalna kopija pisma je danes v državnem arhivu v Münchenu, fotokopijo pa hrani Tehniški muzej na Jesenicah.

Iz dokumenta je razvidno, da je leta 1452 Ulrik, grof Celjski, takratni lastnik radovljiške in belopeške posesti vidiral privilegije rudarjev, topilcev in kovačev na Planini, ki jih je leta 1381 podelil Friderik Ortenburški svojim tlačanom pod Golico.

Ljudstva, ki se je v takratnih časih pečalo z rudarjenjem, topilništvom in kovanjem železa, niso gonili na tlako, kakor so gonili kmetske podložnike. Tlačan, ki je rudaril, rudo topil in pridobival železo, je bil tlake prost. Železo je smel tudi kovati, moral pa je svoje izdelke opremiti z znakom. Lastniki topilnic so smeli imeti celotno peč, polovični ali četrtinski del topilniške peči, in so s celo pečjo ali delom peči svobodno razpolagali. Nihče jih pri delu ni smel ovirati ali se vtikati v njihov posel. Surovo železo in kovaške izdelke so morali s Planine voziti na mitniško tehtnico v vas Jesenice, kjer so plačevali toliko mitnine, kolikor je takrat znašala v Beljaku. Za pravice kopanja rude, uporabo zemljišč in gozdov so zemljiškemu gospodu morali letno plačevati določen znesek, enake dajatve pa so morali plačevati tudi iz doprinosa topilnic in kovačij. Zato pa so bili prosti vseh drugih dajatev.

Tudi Valvazor poroča v svojem znamenitem delu Slava Vojvodine Kranjske iz leta 1689, da so že od nekdaj topilnice nad Savo, Plavžem, nad Jesenicami, na Planini, ki se lahko izkažejo s svoboščinskim pismom, privilegijem grofov Ortenburških iz leta 1381. Potem pa dalje pravi: ko pa so gospodje Bucelliniji prestavili topilnice in kovačije na Savo, in uredili drugo na Javorniku, tretjo pa zgradili na Plavžu, je obrat na Planini prenehal. Le stari plavž na Rožci je še nadalje močno obratoval.

Na Planini so ostali samo še rudarji, drvarji, oglarji in vozniki oglja in rude. Tam je ostal tudi »rudarski sodnik na Planini« z imenom Stefanus Raissinger. To ime — Razinger — je na Planini najti še danes.

Müllner navaja v svojem delu troje mest, kjer so nekoč obratovale topilnice železa pod Golico. Prvo mesto je nad razpotjem dveh poti niže od rudnih jam »pod Kočno«, kjer najdena stara žlindra izpričuje obratovanje topilniške peči. Kraj se imenuje »v zadnjem plavžu«.

Tu najdena žlindra je zelo bogata na železu, težka. Nič se ne razlikuje od žlinder starih peči«, oz. predzgodovinskih talilnih ognjev. Tu peč ni stala ob vodi, pač pa visoko v bregu. Precej oddaljena od vode bi bila tudi preslaba za pogon mehov.

Tu je torej morala delovati zelo, zelo zgodaj topilniška peč, tako imenovana »peč na veter«. Za to govori tudi okolnost, da je peč stala na pobočju, na točki, ki je izredno izpostavljena močnim in konstantnim severozahodnim in jugozapadnim vetrovom.

Rudarjenje in topilništvo železa pod Golico je gotovo starejšega datuma kakor ga poznamo z letnico 1381. Rudarski urbarji Ortenburških grofov so v 14. stol. vsekakor morali zateči že razvito rudarsko, topilniško in kovaško dejavnost pod Golico, da so izdali svoje predpise

Prva stran kopije rudarskega reda grofa Ulrika Celjskega iz leta 1452

za delovni red v rudnikih, topilnicah in kovačijah. Ime zadnji plavž, kakor ga stare zgodovinske listine prvič omenjajo leta 1595, pa pove, da je moralo pod Golico biti več plavžev. Mesto nahajališča žlindre pa dokazuje, da je plavž stal neposredno tam, kjer so rudo kopali.

Druga točka, kjer je bila najdena žlindra, leži že ob potoku, približno na polovici poti med rudnimi jamami pod Golico in vasjo Planino v višini 1008 m, in sicer pri Ambrožkovi žagi na desnem bregu potoka Jesenice. Tretje najdišče žlindre je tudi ob potoku Jesenice, nekako 50 m nad mostom, ki pelje pod cerkvijo na Planini (Sv. Križ) preko Jesenic k hiši z domačim imenom »pri Žlindru«. Kraj se imenuje »na štalci« in leži nekako 120 m pod pokopališčem, kjer iz travnate ruše še sedaj prihaja na dan precejšnja količina žlindre.

Z nastankom novega plavža na Plavžu pri Jesenicah l. 1570 Planina izgine iz starih zgodovinskih zapiskov, le Valvasor — kakor že omenjeno — ve povedati leta 1689 o peči na Rožci, ki obratuje za lastnike Bucellinije s Save. Ti so se leta 1525 naselili na Planini, leta 1538 pa so se preselili v dolino ter se naselili okrog Jesenic in Javornika. Na Savi so si sezidali grad, z dovoljenjem Friderika I. pa so si ob gradu postavili plavž in kovačije. Plavž so postavili tudi na Plavžu.

To ne govori, da je šele takrat začela železarska dejavnost v Jeseniški dolini. Kakor je razvidno iz rudarskih urbarjev grofov Ortenburških, je stala že leta 1381 kovačnica ob izlivu Ukove v Savo. Bila je to Wisserjeva kovačnica. Stala je tam, kjer danes stoje v neposredni bližini jeseniških plavžev plinski čistilci Železarne Jesenice. Potemtakem plavži Železarne Jesenice stoje na mestu, kjer so v jeseniški dolini kovali železo že pred domala 600 leti.

V vrsti lastnikov fužin na Savi se konec 16. stoletja omenja tudi oče škofa Hrena, proslulega preganjalca luteranov, katerih je bilo — kakor v Kropi — v tistih časih tudi med fužinarskim delavstvom na Savi precej. Kraj, kjer ima danes Železarna Jesenice svoja velika skladišča koksa in rude, se imenuje Hrenovca. Staro ledinsko ime za zemljišče, kjer danes stoji Železarna Jesenice, pa je nekoč nosilo ime »Škofenca«.

Slično kakor na Jesenicah, se je začelo razvijati železarstvo tudi na Javorniku. V listinah se prvič bere o Javorniku leta 1404 in se imenuje kot lastnik neki Herman, imenovan Esel. Dalje nam manjkajo imena fužinarjev, dokler ne naletimo v l. 1568 na ime Jožef, Orfej in Pavel Bucellini, ki so prišli iz Bergama iz Italije kot preprosti kovači, nazadnje pa se povzpeli v grofovski stan. Leta 1589 je delal na Javorniku le še sam Orfej, medtem ko najdemo Pavla na Savi. V letu 1616 se imenuje prvič rodbina Posarell, medtem ko so se Bucelliniji preselili docela na Jesenice. Posarelli so prejeli kmalu naslov baronov pl. Javornik. Oni so tudi zgradili javorniški fužinski grad, ki stoji še danes. Toda že leta 1722 je kupila vso posest Marija pl. Moškon, obdržala pa jo je le do leta 1752. Tega leta je prešla posest o last Zoissa. Takrat je obstojala na Javorniku ena peč in dve kladivi, kjer je bilo zaposlenih 27 fužinarskih delavcev in kovačev, 59 rudarjev, 200 drvarjev in oglarjev, 4 faktorji. Skupaj z vozniki in tesarji 286 mož.

(Nadaljevanje prihodnji petek)

Od petka do petka

Letošnji katastrofalno nizki vodostaj na naših rekah je povzročil občutno škodo za naše gospodarstvo.

Po nekaterih podatkih je zaradi neobhodno potrebne redukcije električne energije obratov pomenilo samo za gospodarstvo kaj posameznih oddelkov, kar jepomenilo samo za gospodarstvo mesta Kranja 3 milijone dinarjev škode dnevno. Toda ne samo pomanjkanje električne energije, temveč tudi nenavadno hud mraz, ki je zajel našo državo konec januarja in v polovici februarja, je bil prav tako eden izmed povzročiteljev nastale gospodarske škode.

Proizvodnja v letošnjem januarju

Toda kljub temu je naša industrijska proizvodnja v mesecu januarju dosegla še kar dobre proizvodne uspehe.

Po podatkih Zveznega zavoda za statistiko je industrijska proizvodnja v januarju, kljub temu da je bila po obsegu manjša kakor v decembru preteklega leta, dosegla za 9% večji rezultat, kakor v januarju preteklega leta.

Bistveno manjšo proizvodnjo v odnosu na lanski januar, smo zaznamovali le v tekstilni industriji, v industriji gradbenega materiala, nafte, nekovin ter v gumarski, tobačni in deloma v kemični in elektro industriji.

Proizvodnja električne energije v naši republiki je kljub velikemu izpadu hidroenergije dosegla zaradi povečane proizvodnje termoenergije lansko višino. Tudi proizvodnja premoga je bila še kar ugodna, saj so v premogovnikih nakopali 305 tisoč ton premoga, nasproti 309 tisočim tonam v decembru in le 286 tisoč tonam v lanskem januarju, medtem ko so nafte načrpali le 3135 ton.

Nagrajevanje za enoto proizvoda

Ne le plačevanje po enoti proizvodnje v industriji, marveč bi se tovrstno nagrajevanje delavcev moralo, po mnenju Centralnega odbora sindikata kmetijskih delavcev in nameščencev, uvesti tudi v kmetijstvu.

Toda nov način nagrajevanja v kmetijstvu terja bistvene spremembe v sedanji organizaciji proizvodnje, ki doslej ni dovolj vplivala na večjo delovno storilnost in na zaslužke kmečkih delavcev. Specializacija proizvodnje in širša mehanizacija sta prvi prehod na nagrajevanja po enoti proizvoda.

Dosedanji poskusi na posameznih kmetijskih posestvih so že potrdili pozitivne izkušnje plačevanja dela po enoti proizvoda. To zlasti velja za živinorejo.

Na osnovi nekaterih doslej proučenih dejstev meni predsedstvo Centralnega odbora sindikata kmetijskih delavcev in nameščencev, da bi nova organizacija dela in nov sistem nagrajevanja na podlagi dosežene proizvodnje lahko dosegla precejšen učinek glede dviga naše kmetijske proizvodnje.

Koledar za leto 1957, 3 leposlovne in 3 poučne knjige lahko dobite za borih 500 dinarjev, če se vpišete v članstvo Prešernove družbe. Poleg tega boste še udeleženi pri velikem nagradnem žrebanju.

Za olepšavo Tržiča

Več parkov in nasadov

Letos bo, po predvidenem načrtu posebne komisije pri Ob LO, tudi Tržič dobil lepši izgled. Od postajnega poslopja v Tržiču mimo tovarne »Peko« na levi strani bodo zgradili pločnik za pešce, ves ostali prostor do železniškega tira pa uredili v javni park. Doslej je bil ta prostor precej zanemarjen, večkrat je služil celo za skladišče lesa.

Urediti nameravajo tudi prostor pred predilniško hišo, kjer je sedaj lesena baraka, jama za apno in raztreseno kamenje. Breg — pobočje nad kolodvorsko cesto — pa bodo očistili in zasadili z lepotičnim drevjem in grmovjem.

Pri lekarni imajo v načrtu napraviti park v obliki poloble in posejati z angleško travo. Med bloki Cankarjeve ceste pa bodo napravili tri parke. Še pred 2 letoma so nekateri stačeš, da Tržič ni Ljubljana in novalci teh blokov ugovarjali, Zagreb in da je važneje, da imajo tu nekaj gred za salato in fižol, kot park. Zelenjadnih gred je vTržiču dovolj, med vse tri zgradbe ob Cankarjevi cesti pa spadajo parki in ne fižolove preklje ter ograje iz vseh mogočih vrst žice ter krajnikov. Komisija predlaga, da se med bloki napravi tudi otroško igrališče in eventualno igrališče za odrasle. Tudi pobočje pod bloki, ob Cankarjevi cesti se je zanemarilo in ga bo treba znova urediti.

Vsaj ta dela bodo skušali izvršiti Tržičani v letošnjem letu. Razen tega pa je treba seveda v Tržiču urediti še mnogo drugih javnih prostorov, ki pa bodo morali pač počakati leto ali dve na ureditev.

J. V.

V Radovljici bodo igrali

Prosvetno društvo »A. T. Linhart« Radovljica bo priredilo v domu »Partizana« v Radovljici v soboto, 3. marca, ob 20. uri in v nedeljo, 4. marca, ob 13.30 in 16. uri popoldne priljubljeno Špicarjevo pravljično igro **»Martin Napuhek«** v režiji Lojzke Horvatove.

Ker ta prireditev predstavlja nekak zaključek šminkerskega tečaja, so vabljeni vsi šminkerji iz Lancovega, Mošenj in Radovljice. Naslednjo nedeljo, 11. marca, bodo s to igro gostovali v Begunjah in Mošnjah.

Za starše z malimi otroki bo rezerviran balkon.

—h.

Poverjeniki Prešernove družbe, javite število članov na dan 5. februarja 1956.

Ljudsko revijo Prešernove družbe OBZORNIK dobite v vseh knjigarnah, kioskih in trafikah.

Pismo šolskega odbora z Bleda

Primanjkuje jim učilnic in predavateljev

Svet za prosveto in kulturo pri OLO Kranj je obljubil pomoč

V zvezi s člankom, ki je bil objavljen v Glasu Gorenjske dne 10. februarja 1956 pod naslovom »Petje na naših šolah« je naš šolski odbor na svoji redni seji imel daljšo razpravo in ugotovil sledeče:

Pevski zbor ima na blejski gimnaziji oziroma osnovni šoli že tradicijo. Prvotno ga je vodil tov. Zupan Valentin in pozneje ga je prevzel tov. Albin Završnik. Oba sta imela zelo lepe uspehe. Zbor je obstojal do konca šolskega leta 1953/54. Ker je njegovo delo v šolskem letu 1954/55 prenehalo, je o tem razpravljal šolski odbor že na svojih prvih sejah.

To pa na naši gimnaziji in osnovni šoli ni edini problem, zato ne smemo gledati na ta primer, ampak na pouk v celoti. Z naraščanjem števila šoloobveznih otrok so se odpirali novi oddelki, za kar je postalo šolsko poslopje osnovne šole — kjer gostuje tudi gimnazija — pretesno. V tem poslopju je osem učilnic in v njih ima pouk 16 oddelkov. Vseh oddelkov je torej 22, t. j. 10 gimnazijskih, 9 osnovnošolskih in 3 vajenski. Kljub dvem oziroma trem izmenam pouka so šolski prostori postali pretesni in zato poučujemo tudi v gostinskih prostorih hotela Blegaš in v skupnih ležiščih Park hotela.

V naslednjem letu bo stiska s šolskimi prostori še večja. Nižja gimnazija in osnovna šola bosta imeli po en oddelek več. Kje bo pouk, trenutno še ne vemo. O tem problemu smo obvestili že OLO Kranj — Svet za prosveto in kulturo, da bi nam pomagal pri adaptaciji gospodarskega poslopja župnišča Bled, s katero bi pridobili tri učilnice. Stroški bi znašali 5 milijonov dinarjev. Svet za prosveto in kulturo OLO Kranj nam je odgovoril, da bo po svojih močeh skušal podpreti našo prošnjo. Tudi občinski ljudski odbor na Bledu skuša problem rešiti, vendar trenutno nima sredstev.

Zaradi pomanjkanja prostora zdaj ne more delati na šoli niti pionirska organizacija niti krožki in tudi pouka ročnih del ni. Okrnjen je nadalje pouk telesne vzgoje.

Razen tega je kritično tudi stanje učnega osebja. Trenutno manjkajo predavatelji za slovenski jezik, matematiko in glasbo. Naši predavatelji imajo tedensko 62 nadur na gimnaziji in 58 ur na vajenski šoli. Glasbo poučujejo trije predavatelji za ostale predmete.

Albin Završnik, ki je nazadnje vodil pevski zbor, se bavi s poukom telesne vzgoje in je zaposlen tedensko 40 ur. Pri tej zaposlitvi mu je nemogoče voditi še pevski zbor, četudi bi imel na razpolago potreben prostor. Delo v zboru bi lahko prevzel šele potem, ako bi dobil pomoč pri pouku telesne vzgoje.

Pevski zbor bi na šoli uspešno vodil samo predavatelj, ki bi poučeval glasbo na vseh oddelkih zavoda in bi poznal kvaliteto in sposobnosti mladih pevcev.

Prvi pevski zbor Narodne čitalnice v Kranju

Uprizoritev »Velike besede« v Prešernovem gledališču je vzpodbudila Kranjčane, da so začeli brskati po starih, zaprašenih arhivih. Tako je prišla na dan doslej še neobjavljena fotografija prvega moškega pevskega zbora Narodne čitalnice, ki je deloval kmalu po njeni ustanovitvi, to je po 1863. letu.

Ker so zasluge zbora pri prebujanju in utrjevanju narodne zavesti med kranjskim meščanstvom nedvomno precejšnje, je vredno, da sliko otmemo pozabi. Za kulturno politično zgodovino Kranjčanov pomeni dragocen dokument. Člani omenjenega pevskega zbora, ki ga prikazuje slika, so bili: (zgoraj od leve proti desni) 1. Rooss Matej, 2. Paternoster Simon, starejši, 3. **PATERNOSTER mlajši, ki je odšel pozneje s pisateljem Mencingerjem v Krško in tam nadaljeval svoje udejstvovanje pri pevcih. Zanimiv je predvsem zato ker so njegovi sodobniki izjavljali, da je po obrazu zelo podoben pesniku Francetu Prešernu,** 4. je Andrej Petelen, učitelj, 5. Janez Mandelc, 6. Franc Dolenc, trgovec, 7. Rajko Krisper, trgovec.

(Spodaj od leve proti desni sede): 8. Schrott, 9. Ivan Lebar, 10. Peter Cebin, učitelj in pevovodja zbora, 11. Franc Lokar in 12. Anton Pečnik.

Napis na partituri je bil: Slovenske pesmi — Davorin Jenko.

Č. R.

Deseto leto obstoja jeseniške glasbene šole

Koncert v počastitev pomembnega jubileja

Na Jesenicah ima glasbena dejavnost precejšnjo tradicijo. Že pred prvo svetovno vojno je bila daleč naokrog znana godba na pihala. V dobi med prvo in drugo svetovno vojno pa je bila glasbena dejavnost na Jesenicah na višku. Delovale so tri godbe na pihala, trije pevski zbori in dve gledališki družini, ki sta bili sposobni podajati tudi težja gledališka dela.

Takrat so se ukvarjali Jeseničani z glasbo predvsem iz malomeščanskih in strankarskih nagibov, zato za smotrno vzgojo glasbenega kadra niso skrbeli. Kdor se je hotel glasbeno vsaj malo izpopolniti, je moral v Ljubljano. Po drugi svetovni vojni je bila glasbena dejavnost manj razgibana. Danes imajo Jeseničani le eno godbo na pihala in en sam pevski zbor. Kljub temu moramo reči, da je današnja glasbena dejavnost pomembnejša od svoječasne, ker teži v glavnem za glasbeno vzgojo mladine in za kvalitetnim delom.

Predstavniki jeseniške glasbene dejavnosti so se pričeli takoj po osvoboditvi resno zanimati za ustanovitev glasbene šole na Jesenicah. Pri ljudski oblasti so naleteli na polno razumevanje. Že v šolskem letu 1945/46 so ustanovili Glasbeni tečaj, ki je bil v naslednjem šolskem letu reorganiziran v Državno glasbeno šolo. Zanimanje za šolo, ki je sprejela že prvo leto blizu 100 gojencev, je bilo med delavsko mladino izredno veliko. Na šoli so poučevali prvo leto klavir, violino, solopetje ie teorijo. Iz leta v leto se je šola izpopolnjevala. V zgradbi današnje gimnazije je dobila povsem ustrezajoče prostore za individualni in skupinski pouk. Ljudska oblast je pripomogla šoli do potrebnega inventarja in predvsem do instrumentov. Uspehi so rasli iz leta v leto, za kar imajo največje zasluge njeni ustanovitelji **Rado Kleč, Polde Ulaga, Lojze Savinšek** in **Franc Čelesnik.** Ti so znali takoj pritegniti priznano glasbeno pedagoginjo in pianistko prof. **Božo Černivčevo,** ki je prevzela mesto ravnatelja šole. Ustanoviteljem so bile dodane še druge učne moči, tako da ima danes šola 14 stalnih, oz. honorarnih predavateljev, ki so učili vsako leto okrog 150 gojencev; letos obiskuje šolo že nekaj nad 200 gojencev. Ti se uče violino, violo, violončelo, kontrabas, klavir, pihala, trobila, petje in glasbeno teorijo vse od I. do VI. razreda. Številni gojenci jeseniške glasbene šole nadaljujejo glasbeni študij v Ljubljani, mnogi pa se tudi ukvarjajo z glasbo kot člani raznih orkestrov in celo kot dirigenti. Danes vodi šolo tov. **Rado Kleč.**

V počastitev svojega 10-letnega delovanja je pripravila jeseniška glasbena šola koncert s solističnimi točkami, dueti, sekstetom, malim in velikim orkestrom itd. Program bodo izvajali v glavnem člani predavateljskega zbora, absolventje šole in še nekateri vidnejši glasbeniki z Jesenic in okolice. Spored bo v glavnem obsegal dela Mozarta, Bellinija, Vilharja, Schuberta, Čajkovskega, Cimarose, Rossinija, Pavčiča, Lizsta, Tijardoviča, Smetane in druge. Koncert bo v petek, 9. marca v Mestnem gledališču na Jesenicah.

Tej prvi svečani prireditvi v počastitev 10-letnega uspešnega delovanja Glasbene šole na Jesenicah bodo sledile še tri prireditve gojencev, tako da bo javnost seznanjena z delom in uspehi, ki jih dosega šola. Mirno lahko trdimo, da se je Glasbena šola na Jesenicah v teku svojega 10 - letnega delovanja uvrstila med naše najboljše podeželske glasbene šole, zato ji k 10-letnici čestitamo in kličemo: »Še tako naprej!«

MED POUKOM

»SKUPNO STANOVANJE« na jeseniškem odru

V povojnem jugoslovanskem, še bolj pa slovenskem literarnem ustvarjanju nam zelo primanjkuje satire in humorja. Eno izmed redkih in uspelih del, ki obravnavajo našo stvarnost s satirične in humoristične strani je delo dramatika Dragotina Dobričanina »Skupno stanovanje«. To delo ni napisano s posebnimi umetniškimi pretenzijami, nima izrazite moralne teze, pač pa močno satirično ost. V precej ukrivljenem zrcalu kaže naše razmere in našo družbeno problematiko ob še zmeraj odprtem stanovanjskem problemu.

Toda kljub temu, da delo ne obravnava človeka in njegove zapletene moralne problematike — ki je vedno vsebina velikih umetniških stvaritev — temveč le zunanje življenje in dogajanje, mu ne moremo odreči vsake kvalitete. Namen komedije je bil, politično učinkovati in vzbujati smeh in ta svoj namen je dosegla.

Uprizoritev dela je nadvse uspela. Režiser Jože Tomažič je poudaril politično tezo in dal igri potrebno dinamiko. Večnega študenta Pepija je igral Marjan Stare. Njegova igra je bila živahna, doživeta in razborita. Prikazal je tip človeka, ki je moralno prazen in gleda na življenje lahkotno in naivno. Nekoliko zahtevnejšo vlogo absolventa medicine, je imel Lado Rotar. V prvem delu komedije je bil verjetnejši kot na kraju. Kljub temu, da je moral prikazati človeka, ki gleda na življenje resno, bi moral to vlogo igrati bolj komično. Majhno in nepomembno vlogo Dragiše je zaigral Bojan Čebulj izredno učinkovito. Prav zaradi dobre igre teh treh igralcev je uprizoritev dosegla tolikšen uspeh. Ostali igralci so bili v svoji igri občutno slabši. Deda je igral Ivko Kos povprečno. Njegova igra nas ni motila ne ogrela. Med ženskami je bila dobra Alma Jeramova, ki je igrala tetko Polo, ostale pa se na odru niso dovolj znašle.

Janez Jerovšek.

Peta premiera v Škofji Loki

Letos je gledališče KUD »Tone Šifrer« seglo tudi po delih ameriških dramatikov. V tej sezoni je hotelo pokazati dva najvidnejša sodobnika, ki sta dvignila precej prahu tudi v povojni Evropi. Ta sta: Tenessee Williams (v začetku sezone 1955-56 so uprizorili njegovo »Stekleno menažerijo«) in Arthur Miller. Premiera njegove drame »Vsi moji sinovi« bo v Škofji Loki v soboto 3. marca.

Miller, otrok velemesta, se je med drugo svetovno vojno uveljavil na Broadwayu. Leta 1945 je uspel kot romanopisec z romanom o antisemitizmu »Focus« in dve leti zatem zaslovel z dramo »Vsi moji sinovi«. Potem je v tekmovanju z Williamsom napisal še »Smrt trgovskega potnika« in »Lov na čarovnice«. Gotovo pa ti drami nista zadnji njegovi deli, ki sta navdušili ljubitelje gledališča pri nas.

Medtem ko je Williams močno zašel v simbolizem, Miller - predstavnik socialnega realizma, odkriva tančico razkošja in svobode z današnje Amerike: vprašuje, kdo je moralno odgovoren za smrt nedolžnih pilotov, za samomor izkoriščanega in zapuščenega trgovskega potnika in se končno skrije v srednji vek, da lahko obsodi histerijo maccarthyjevskega tipa.

V drami »Vsi moji sinovi« pridejo na dan nove moralne norme, ki jih je Ameriki prinesla vojna, ko se je množica narodov in plemen združila v skupen boj proti fašizmu. Te norme so: zavest skupnosti, odgovornost domovini in državljanom, vest itd. Tudi mlajši Kellerjev sin ne more preko njih, noče stopiti pred omadeževanega očeta, ki se je kompromitiral z izdelovanjem počenih letalskih glav in povzročil smrt 20 pilotov, prav takih, kakršen je bil njegov sin. Lahko pa bi bil tudi on. Občutek odgovornosti za to dejanje in sram je prevzel sina namesto očeta in svojevoljno je strmoglavil, namesto da bi po vojni pogledal očetu v oči. S tem je postal nema, a zato še bolj zgovorna priča očetovega zločina.

Dramo je, sicer z zamudo (Ločani že nestrpno pričakujejo nove predstave, sedme v premierskem abonmaju!) zaradi mraza — zrežiral tov. Vinko Primožič. Sceno pa je pripravil Pavle Žakelj.

S to predstavo bo tov. Martin Savnik praznoval 25. obletnico odrskega dela. Leta 1931 je prvič stopil na deske loškega sokolskega odra v komediji »Ulica št. 13« in igral vse do druge svetovne vojne. Po vojni pa je skupno s tovarišem Jožetom Andičem zaoral ledino v loškem gledališkem življenju. Kljub temu, da dela v različnih društvih, še najde čas za oder. — Čestitamo!

Kaj pojejo naši pevski zbori

Narodnoosvobodilna vojna nam ni prinesla samo svobode in socializma, dala nam je tudi borbeno pesem, katere Slovenci še nismo imeli. S to pesmijo so naši borci zmagovali in umirali, z njo so vzrasli tudi prvi naši zbori v svobodni domovini. V sporede pevskih zborov sta močno proniknila socialistična miselnost in ritem dela. Ta miselnost in volja po napredni programski politiki je pri nekaterih zborih s časom popolnoma zamrla. Kaj je temu vzrok?

Nenačrtne in slabe programske politike so krivi nekateri pevovodje, ki ne poznajo ne novejše, niti boljše stare literature in so nesposobni ustvariti si sliko nove, nepoznane pesmi. Ti vnašajo v sporede stare oguljene in stokrat prepete pesmi ter običajno najprimitivneje harmonizirane narodne pesmi. Pri vsem tem se niti ne zavedajo, da s takim programom njihov zbor samo nazaduje in da bo slej ko prej popolnoma zamrl. Večina zborovodij in zborov tudi ni naročenih na pevsko revijo »Naši zbori« in tako je njihov primitivizem še vidnejši. Zbori, ki stremijo k napredku (upam, da je to želja vseh) bodo skušali z načrtno programsko politiko popraviti zamujeno. Za vzgled naj jim služijo tisti zbori, ki prirejajo stilne koncerte, in res kvalitetni zbori, katere pevci lahko kolektivno poslušajo na sporedu Radia Ljubljana.

Ob pregledu sporedov gorenjskih pevskih zborov in ocenitvi izvajanih skladb ugotavljam naslednje: z zadovoljstvom sem uvidel, da zbori stremijo po izboljšanju kvalitete izvajanih skladb, manj pažnje pa posvečajo izbiri programov, ki so neskladno urejeni. Večinoma so sestavljeni iz skladb, ki so prišle zborovodji slučajno pod roko, ali uspelih skladb, kakršne skoraj vsak dan slišijo po radiu. Redki zbori se zavzemajo za načrtno sestavo sporedov. Najvidnejši med njimi je Prešernov zbor iz Kranja, ki je izvedel naslednje stilne koncerte: 1. pesmi čitalniške dobe, 2. pesmi skladateljev Emila Adamiča in Antona Foersterja, 3. pesmi Davorina Jenka, 4. slovenska narodna pesem, 5. skladbe sodobnih slovenskih skladateljev (2 koncerta), 6. skladbe živečih slovenskih skladateljev.

Mnogi zborovodje bodo mnenja, da s svojim zborom ne morejo izvesti stilnega koncerta. Ta misel pa je popolnoma zgrešena. Zborovodja mora biti napreden in do potankosti mora poznati zmogljivost svojega zbora. Ako je zbor začetniški, bo izbral temu primeren program. Prvi koncertni spored naj bi obsegal skladbe iz naše najdragocenejše glasbene dediščine, narodno pesem, ki pa ne sme biti najprimitivnejše prirejena. Narodna pesem postane prava umetnina v priredbi res dobrega skladatelja, ki je obenem dober poznavalec ljudske ritmike in melodike. Od njega zahteva resničnega doživetja in smisel za pravilno interpretacijo.

Iz dobrih priredb narodnih pesmi se pevec mnogo novega nauči in tako dober zborovodja že lahko preusmeri svoj zbor na študij sodobnih umetnih skladb. Tem bodo zbori morali posvečati vedno več pozornosti, ako bodo hoteli stopati vzporedno s časom in si ustvariti tradicijo. Seveda ne bomo odklanjali tudi kvalitetnih del skladateljev starejše generacije. S pravo programsko politiko in s komentarjem k izvajanim skladbam pevski zbori vzorno vzgajajo poslušalce in s tem opravljajo pomembno vzgojno nalogo v svojem okolišu. Razen tega pa pevci radi pojo pesmi, ki so tudi zanje zanimive in nove po svoji harmonski barvitosti.

Posebno pozornost morajo posvetiti pevovodje sestavi sporedov za občinske in državne praznike. Tak spored naj obsega predvsem skladbe s tematiko iz narodnoosvobodilnega boja ter delovne in socialne pesmi. Tak program pa zahteva povsem svojstveno interpretacijo in ga bo dostojno dopolnila tudi vedra narodna pesem.

Za vsestransko izboljšanje sedanjega stanja bo pevskim zborom nudil veliko pomoč glasbeni strokovni sosvet pri Svetu Svobod in prosvetnih društev okraja Kranj, kamor naj pevski zbori pošiljajo sporede svojih nastopov in želje po strokovni pomoči.

Peter Lipar.

„Neiztrohnjeno srce“ na Breznici

Prebivalci Vrbe in okoliških vasi so doživeli v nedeljo, 26. II., lep dan. Prešernovo gledališče iz Kranja jim je pripravilo presenečenje, kakršnega niso pričakovali.

Gostje iz Kranja so ob prihodu najprej obiskali idilično Vrbo in pesnikov rojstni dom — slovenski kulturni muzej. Tam so jih prisrčno pozdravili domači pionirji v narodnih nošah in predstavnik KUD »France Prešeren« z Breznice Ivan Dodič. Popoldne pa so se kranjski igralci predstavili prebivalcem iz vasi pod Stolom z odrskim delom »Neiztrohnjeno srce«, v katerem so prikazali življenje in delo velikega vrbljanskega rojaka, pesnika Franceta Prešerna.

Zaradi tehničnih vzrokov so morali prireditelji svoj program okrniti, vendar je publika, ki je dvakrat do kraja napolnila dvorano v Mladinskem domu na Breznici, z velikim zanimanjem in zavzetostjo sledila dogajanju na odru. Pred njo je zaživelo življenje zatiranega in vseskozi preganjanega moža - umetnika, ki je v svojem času doživel razumevanje in priznanje le pri svojih prijateljih. Kako grenka je bila življenjska pot genija, ki ga je dala slovenskemu narodu in vsemu svetu gorenjska vas Vrba, je ob živih prizorih in lepo podanih recitacijah začutilo vse občinstvo. Predvsem je žela priznanje recitatorka Prešernove pesmi »Nezakonska mati«, ki je s pravo toplino znala v poslušalcih vzbuditi sled tistega občutka, ki je vodilo velikega pesnika pri ustvarjanju te pesmi.

Po večerni predstavi se je predsednik »Svobode« zahvalil gostom za njihovo prizadevanje in naglasil, da je zasluga njihovega gostovanja predvsem v tem, da so domačini globlje dojeli pomen in veličino pesnika Prešerna.

—T—

DRUŽINSKI POMENKI

DVE OBLEKI ZA MLADA DEKLETA

Dvodelna obleka iz svetlosivega blaga z okroglim ovratnikom. Zapenja se na hrbtu. Druga je iz istega blaga, ki se nosi lahko z različnimi bluzami in puloverji.

Delo pred pomladjo

Pomlad se nam bliža, zato bo treba stanovanje temeljito očistiti in odstraniti vso nesnago, ki se je nabrala v njem pozimi. Zato bomo ob tej priložnosti oprale tudi okenske zavese. To seveda ni prijetno delo in nam povzroča velike skrbi. Dokler so zavese na oknih, mislimo, da je tkanina še kar trpežna, ko pa jih snamemo, šele vidimo, da je slaba, da se poznajo na njej sledovi sonca, vlage in prahu. Pri pranju bomo torej morale biti pazljive, če bomo hoteli obesiti nazaj cele zavese.

Sneto zaveso preganemo dvakrat, trikrat ali celo večkrat, kakor je pač velika. Z velikimi ubodi jo tako zganjeno sešijemo skupaj. To napravimo zato, da se nam pri pranju tkanina ne strga. Tako pripravljeno zaveso denemo v veliko posodo z mrzlo vodo. Narahlo jo premikamo sem in tja in rahlo stiskamo, da izločimo iz nje čimveč prahu. Vodo večkrat menjamo. Zavese iz močnejše in gostejše tkanine lahko tudi za dlje časa namočimo.

Ko spravimo iz tkanine že dobršen del umazanije, pripravimo mlačno milnico iz ostankov mila ali milnih lusk. Pri pranju zaves ne varčujemo z milom, perimo z najboljšim sredstvom, ki hitro učinkuje in ne kvari tkanine. Pralni praški so za to preostri.

Milnico stepemo z rokami, da se speni. V pene položimo zaveso in jo prav narahlo stiskamo. Ko tkanina peno posrka, pripravimo milnico znova, prej pa zaveso preplaknimo v čisti mlačni vodi, da odplavimo že odmočeno nesnago. Ko je zavesa oprana do čistega, jo v mlačnih vodah speremo. Ožeti je ne smemo, ker bi se raztrgala, mokre obesiti pa tudi ne, ker je pretežka. Po mizi razgrnemo staro rjuho, nanjo položimo mokro zaveso in jo zavijemo v rjuho. S tem poberemo vlago. Šele tako osušeno zaveso lahko obesimo. Pazimo, da se nam ne bo preveč posušila, ker jo bomo potem le težko zlikalee. Pred likanjem previdno potegnemo iz tkanine šive, ki jo drže sešito v več plasti. Nepreviden in prenagel gib zaveso lahko raztrga. Razvežemo pa tudi resice. Pri likanju moramo gledati, da zaveso spravimo v pravo obliko, da ni na eni strani daljša, ampak enakomerno raztegnjena.

svetujemo vam

KOZMETIKA

Da ohraniš lase svetle, si jih umivaj s kamiličnim čajem. Kamilice kuhaj četrt ure v vodi, potem precedi čaj skozi krpo in ga uporabljaj za umivanje glave. Uporabljaj pa tudi za izplakovanje kamiličin čaj, kateremu primešaj sok 1—2 limon.

Roke, ki so potemnele od lupljenja krompirja, lahko lepo očistiš, če jih takoj po končanem delu zdrgneš z notranjo stranjo olupka.

Če imaš utrujene noge, kani na dlan nekaj kapljic ribjega olja in pomani z njimi podplate ter jih zbriši s časopisnim papirjem.

Da si ohraniš kožo mladostno, vzemi rumenjak, kani vanj nekaj limoninega soka, namaži si obraz in vrat ter pusti to masko 5—8 minut na koži. Potem se umij, najprej z mlačno, nato pa z mrzlo vodo.

Če imaš mastno kožo jo redno čisti s koncentriranim sokom zelene špinače. Špinačo seseklјaj in jo stisni skozi platneno krpo.

Če se vam lomijo nohti, potem si nikar nekaj časa ne umivajte rok z milom, kajti nohti postanejo krhki če se roke prevečkrat umiva z milom. Pogosto pa so krhki nohti posledica slabega zdravja, predvsem slabokrvnosti. Če je to vzrok, da se vam nohti lomijo, potem morate uživati hrano, ki vsebuje več železa. Ženske, ki se jim nohti lomijo, jih ne bi smele lakirati.

ZDRAVSTVO

Kako spoznamo pri otroku rumenico. Otrok začne kašljati, postane zelo bled, izgubi tek, medtem ko nekoliko starejši otrok začne bruhati in dobi drisko z bolečinami v trebuhu. Poviša se telesna temperatura. Po tretjem ali četrtem dnevu začne počasi nastopati rumenica. Najprej porumene beločnice, potem še koža. Urin (voda) potemni, blato je sivkasto belo. V lažjih primerih traja bolezen od 8 do 14 dni, v težjih pa tudi mesec dni. Okrevanje je dvakrat daljše od same bolezni. Paziti je treba na osebno higieno bolnika. Tudi strežnik so mora paziti, da ne prenese bolezni. Bolnik mora uživati hrano, ki vsebuje veliko vitaminov, sladkorja in beljakovin, ne sme pa jesti mastnih jedi. Na vsak način je treba večkrat peljati bolnika na pregled k zdravniku.

Poskusite tole

Špinača je zaradi velike količine vitaminov in železa, ki jih vsebuje, izredno priporočljiva jed. Žal, se na naših jedilnikih le bolj poredko pojavlja. Z ozirom na to, da nam je na razpolago skozi vse leto, bi bilo prav, če bi jo gospodinje čim večkrat pripravile. Njena prednost je tudi v tem, da je izredno lahko prebavljiva in primerna za otroke in bolnike. Danes prinašamo zanjo nekaj receptov:

Spinačna prikuha s trdimi jajci in sardelami

Dobro prebrano in oprano špinačo poparimo z vrelo vodo, iztisnemo in dobro seseklјamo. V kozico denemo nekaj masla, pol žlice drobno seseklјane čebule in pol

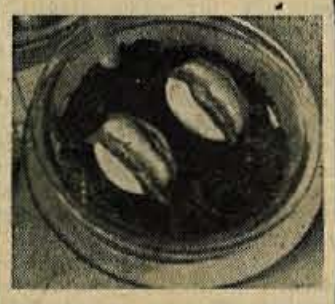

žlice bele moke. Ko je prežganje lepo rumeno, stresemo špinačo v kozico, zavijemo vse skupaj z govejo juho in pustimo, da prevre. Nazadnje jo še malo posolimo in pridenemo muškatovega cveta. Nato jo stresemo v skledo in obložimo s trdo kuhanimi jajci in sardelami. K špinači se izredno dobro poda krompir v oblicah in zeliščno maslo, ki ga pripravimo tako, da masło razpustimo in mu dodamo razna zelišča, n. pr. drobno seseklјan drobnjak ali peteršilj.

Špinačni cmok

Na ta način pripravljeno špinačo lahko serviramo kot glavno jed ali pa tudi kot prikuho k najrazličnejšemu mesu. Pol kg kuhanega

Špinačni cmok s pečenko in krompirjevimi cmoki

krompirja zmečkamo in dodamo 1/4 kg moke, malo soli in 3 jajca. Nato poparimo še pol kg špinače in jo prepražimo na maslu z drobno seseklјano čebulo, potem jo zamešamo v krompir in napravimo velik cmok, ki ga

Špinačni cmok garniran s trdo kuhanimi jajci

kuhamo v platneni krpi nekako 10 minut. Preden ga postavimo na mizo, ga še okrasimo s trdo kuhanimi jajci.

Špinača v solati

Špinačna solata je posebno dobra spomladi. Špinačo dobro operemo, nato napravimo zmes iz kisa ali citronovega soka, čebule, nastrganega kuhanega rumenjaka, soli in popra. S to zmesjo polijemo špinačo in pustimo, da v njej nekaj ur stoji. Takšna solata je zlasti primerna k perutnini ali goveji pečenki.

Za pridne roke

Pletena otroška obleka

Najprej od nobenega konca priti ni hotela, sedaj pa oditi noče — pravijo o letošnji zimi. A vendar se vse bolj poslavlja. Sonce bo kmalu stopilo sneg in spet bo tu pomlad — čas iger in veselja.

Za to priložnost spletimo že sedaj hčerkici prikupno oblekco, ki bo dosti topla za spomladanske dni, hkrati pa praktična in kar je glavno — poceni.

Vzorec je za 2—2½ leta staro punčko.

Material: 250 g modre volne, pletilke št. 2½ in okrogla pletilka št. 2½, 15 cm zadrga.

Širina vzorca: 20 z. = 6½ cm.

Vzorec I.: desna stran leve, leva stran desne zanke.

Vzorec II.:

1. vrsta: robna z., **3 z. leve, 1 z. desna odzadaj pletena, 1. z. leva, 1 z. desno odzadaj pletena, od *ponavljaj;

2. vrsta: pokrivajoče zanke (leve od zadaj pletene).

Od prve vrste ponavljaj.

Vzorec III.:

1. vrsta: 1 z. pleti desno odzadaj, 1 z. leva;

2. vrsta: 1 z. leva odzadaj pletena, 1 z. desna.

Od 1. vrste ponavljaj.

Krilce: Nasnuj na okroglo pletilko 324 z. in pleti po vzorcu I. V višini 5 cm nadaljuj na sledeči način: 20 z. levih, 1 z. preko druge popleti, 30 z. levih, 2 z. popleti (snemi) levo, itd. Popletanje ponovi 13 krat v vsaki 6. vrsti, t. j. 20 z. levih, 1 z. preko druge popletena, 28 z. levih, 2 z. levo popleti itd. Pri 26 cm celotne višine pusti pletenje na pletilki.

GORNJI DEL

Hrbet: Nasnuj 81 z. in pleti 8 vrst po vzorcu II., nadaljuj s 3 z. levo, 1 z. desna odzadaj pletena, 3 z. leve, 1 z. desna odzadaj pletena, itd. Po 4 vrstah, t. j. 12 vrstah celotne višine, nadaljuj po prestavljenem vzorcu II. Pri 4 cm celotne višine razpolovi pletenje v sredini na zadrgo, istočasno popleti za rokavni izrez 3, 2 krat 2, 1 z. in pleti do 11 cm rokavne višine, nato popleti za ramo 9, 10 z., ostanek ravno. Drugi del pleti enako.

Rokavi: Nasnuj 46 z. in pleti 4 cm po vzorcu III., nadaljuj po vzorcu I., pri tem obojestransko dodajaj v vsaki 6. vrsti 1 z. = 66 z. Pri 24 cm celotne dolžine popleti na rokavni obli 4, 3 z., 8 krat 2 in 4 z., ostanek ravno.

Prednjik: Pleti kot hrbet, vendar popleti pri 9 cm višine rokavnega izreza za vratni izrez srednjil 9 z., nato 3, 2 krat 2, 2 krat 1 z. Ramena kot pri hrbtu. Drugi del pleti enako.

Ovratnik: Nasnuj 38 z., pleti 4½ cm po vzorcu I. in popleti. Drugi del pleti enako.

Izgotovitev: Dele lahno polikaj po levi strani pod vlažno krpo in sešij. Z zančnim vbodom pritrdi krilce na gornji del.

Ovratnik in hrbtno odprtino obkvačkaj z vrsto trdnih zank in všij zadrgo. Na notranjo stran pasu všij gumi. Z zančnim vbodom pošij gornji del, kot je to razvidno s slike.

ZA DOLGE ZIMSKE VEČERE

Križanka

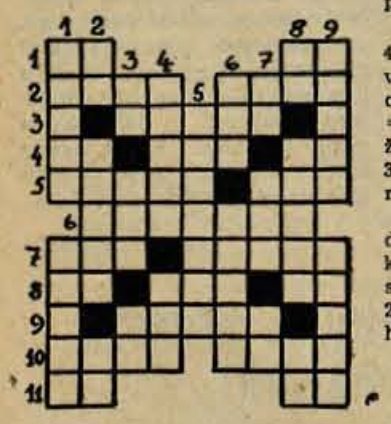

Vodoravno: 1. veznik — nada, 2. velik snop slane — veličasten, približno 60 m visok slap v podnožju Kaninskega pogorja, 3. ptica roparica, 4. pesniško delo — ptica pevka — mene, 5. mesto v Boki Kotorski — del telesa, 6. je tisti, ki veliko dela, 7. skala z ostrimi robovi — spomladanska cvetica, 8. veznik — šahovski izraz — simbol za molibden, 9. kuhinjska posoda, 10. vrsta cigaret — zgodnja, 11. veznik — simbol za element.

Navpično: 1. smer meje, reke — mojstrski kandidat, ki sodeluje na letošnjem državnem šahovskem prvenstvu, 2. arabski žrebec — lesena tla — živalski glas, 3. znižana nota — veznik — a v solmizaciji, 4. klanje — povrtnina, 5. Koroška, 6. ne obut — zračni tokovi, 7. pivo — določene barve — približno, okoli, 8. učenje — enočlenik — predlog, 9. žival, mojster v predenju — rimski pesnik.

Vzgojni pomenki

Na Tomažka vedno pozabijo

Očka in mamica sta odšla v kino. S seboj sta vzela samo Janezka, Tomaž pa je ostal doma, ker je še majhen. Mama mu je naročila, naj se lepo igra, naj bo priden in naj mirno počaka, da se vrnejo.

Pravzaprav ni majhen samo Tomaž, tudi Janezek komaj hodi v šolo, pa vendar, zakaj on ne sme z njimi ne na sprehod, ne v kino. Tako rad bi gledal »Sneguljčico« in se igral z bratcem v parku. Živahen je premalo, zato ga očka in mamica vedno pustita doma. Janezek pa je čisto drugačen. Ko je bil majhen, je bil prav tak. Sedaj pa je pravo živo srebro. Očka pravi, da ima raje Janezka, pa tudi mamica se tako obnaša.

Kmalu po odhodu bratca in staršev je Tomaž bruhnil v jok. Ni in ni mogel razumeti, zakaj imajo Janezka vsi rajši, njemu pa tako redkokdaj privoščijo toplo besedo. Tomaž je moral vedno prvi v posteljo, Janezek pa je ostajal lahko v kuhinji, kakor dolgo se mu je vzljubilo. Čez dve uri so se vrnili starši z Janezkom domov. Prav nič prijazno ga niso nagovorili in ko je mama videla njegov objokan obraz, mu je to oponesla in ga imenovala razvajenca. Oče je pripomnil, da je čuden ta otrok in nič več se ni zmenil zanj.

Tako je Tomažek zrasel v zavesti, da se mu godi krivica. Starši se tega seveda niso zavedali. Tomažek se jim je odtujeval in nič več ni bil tisti ubogljivi fantek kot nekoč. Sam vase se je zaprl in starša sta dejala, da je trmast.

Janezek pa je bil središče vse pozornosti, očka in mamica pa sta kar tekmovala, kdo bo prej ustregel njegovim muham.

Na ta način bosta očka in mamica izgubila obadva otroka. Prvega, ker ga tako razvajata, drugega pa, ker ga nikoli nista ljubila. Noben od njiju se ne bo prav znašel v življenju. Janezek bo hotel imeti vedno prvo besedo, nekritičen bo, poln egoizma, Tomažek pa bo vse življenje zagrenjen, in ne bo nikoli čutil ljubezni do svojih kritičnih staršev.

OPOZARJAMO VSE NAROČNIKE, DA BODO NAROČNINO ZA 1956 LETO POBIRALI POŠTARJI KONEC JANUARJA. VSI, KI JIM BODO NAROČNINO PLAČALI, BODO PRIŠLI V POŠTEV PRI NAGRADNEM ŽREBANJU!

Za naše gospodinje

Kratki nasveti za zimsko prehrano

Pravilno prehrano pripravimo tako, da so v njej v pravem razmerju zastopane vse one snovi, ki so potrebne telesu. Prehrana se ravna tudi po letnih časih. Vsaka gospodinja ve, da so nam v vročih poletnih dneh nekatera jedila naravnost odvratna, medtem ko so nam v hladnih dneh prijetna in zaželena.

Poskrbeti je treba, da tudi pozimi ne manjka v našem jedilniku zelenjave. V tem času imamo na razpolago naslednjo zelenjavo: rdeče zelje, ohrovt, repo, peso, rumeno kolerabo, črno redkev, korenje, por in drugo. Marsikatera gospodinja pa jo pozabi uvrstiti v svoj dnevni jedilnik, ker je nihče ne spomni nanjo, ker morda ni povolji njenemu okusu itd. V takih primerih se je treba potruditi, da najde našteta zelenjava stalno mesto v zimskem jedilniku in da se jo pripravlja na najrazličnejše načine, da ne postane enolična. Sprememba je povsod dobra in zdrava, nikjer pa ne tako kot v prehrani. Zato je razumljivo, da mora imeti človek tudi pozimi spremembe v hrani.

Sestava pravilnega jedilnika ni preprosta stvar. Pri tem je treba dosti razmišljati, preudarjati in računati. Mnogo truda pa vam bo prihranjenega, če boste upoštevale, da pravilno pripravljena zelenjava lahko odtehta marsikatero meso ali močnato jed in torej ni treba, da je vedno le postranski obrok.

RECEPTI

Dobre rezine. V 30 dkg presejane moke, ki smo ji dodali 1 pecilni prašek, zdrobimo 7 dkg surovega masla, pridenemo celo jajce, 1 rumenjak, 5 žlic mrzlega mleka, 7 dkg sladkorja in nekoliko limonine lupine ter vse hitro pognetemo v gladko testo. Na prtu, ki smo ga potresli z moko zvaljamo testo kolikor mogoče tenko, ga namažemo z marmelado in zavijemo trdo skupaj. Položimo ga v pekačo, ki smo jo dobro namazali z maščobo, pomažemo zgoraj z beljakom, ki nam je ostal in pečemo v srednje vroči pečici približno 40 minut. Ko je pečeno takoj pokapamo z 2 žlicami ruma in potresemo z vanilijevim sladkorjem. Šele ko se ohladi, ga razrežemo na tanke rezine.

DROBIŽ

Z občnega zbora Aero-kluba Radovljica

Lepi uspehi pri delu z mladino

Pred dnevi so se zbrali člani Aerokluba Radovljica ter na rednem občnem zboru pregledali svoje delo v preteklem letu. Iz poročila, ki ga je podal predsednik kluba Jule Vobič, in iz razprave smo razbrali vsestransko pestro razgibanost AK na tem področju, ki ima 4 sekcije: jedriličarsko, motorno, padalsko in modelarsko. Da je AK Radovljica v 10 mesecih svojega obstoja dosegel tako velike uspehe, gre vsa zasluga delavnemu upravnemu odboru, predvsem pa predsedniku kluba.

Aeroklub je sodeloval na Gorenjskem letalskem tekmovanju, kjer so se pomerili vsi aeroklubi Gorenjske in še nekateri drugi letalski klubi. Na tem tekmovanju si je Aero klub Radovljica priboril od šestih možnih prvih mest kar pet. Padalska ekipa pa je celo postavila nov državni rekord v skakanju v cilj.

Aero klub ima v svoji organizaciji vključenih 195 podmladkarjev in 69 starejših članov. Modelarska sekcija ima svoje podmladkarje zajete v 7 modelarskih krožkih. Krožki so organizirani po vseh sosednjih šolah in tudi na Koroški Beli, Hrušici ter Kranjski gori. Na občnem zboru pa niso mogli razumeti vodstev šol v Radovljici in Lescah, ki še do danes nista našli primernih prostorov in časa za svoje pionirje-modelarje. Jadriličarska sekcija ima 22 jadriličarjev: od tega 14 s »C«, 1 z »B« in 7 z »A« značko. Na gorenjskem tekmovanju so priborili drugo mesto, kar je za ta mladi klub izreden uspeh.

Motorna sekcija je priučila 5 novih pilotov za osnovno dovoljenje športnega pilota. Na gorenjskem aerorelliju so sodelovali z enim pilotom, ki je osvojil prvo mesto.

Na občnem zboru so sprejeli več sklepov, požrtvovalnemu predsedniku pa je odbor izrekel posebno pohvalo. Nov enajstčlanski upravni odbor s tov. ing. Jožetom Mikušem na čelu bo nadaljeval z dosedanjim delom, upoštevajoč pri tem kritične pripombe občnega zbora.

—T—

Tečaj za nogometne sodnike

Podzveza nogometnih sodnikov v Kranju obvešča vse starejše nogometaše in vse one, ki imajo veselje do sojenja nogometnih tekem, da se prijavijo v tečaj za nogometne sodnike. Pismene prijave s točnim naslovom pošljite najkasneje do 15. marca t. l. na naslov: »Podzveza nogometnih sodnikov, Kranj — Kranj, poštni predal 16.«

Tekmovanje za pokal maršala Tita

Gorenjska nogometna podzveza v Kranju, obvešča vse nogometne sekcije, tovarniške, vaške, srednješolske, univerzitetne aktive, kakor tudi vojaške enote (garnizone) JLA, da bo tudi letos tekmovanje za pokal maršala Tita.

Navedeni naj pošljejo pismene prijave, v katerih naj bo naznačeno število moštev, s katerimi želijo sodelovati v tem tekmovanju, najkasneje do 10. marca t. l. na naslov: »Gorenjska nogometna podzveza — Kranj — poštni predal 16«.

Dijaki bodo tekmovali

Tekmovanje za prv. srednjih in strokovnih šol Slovenije bo v nedeljo, 4. marca 1956 ob 10. uri dopoldne in sicer:

1. veleslalom na Joštu pri Kranju,

2. teki v Stražišču pri Kranju (pri graščini),

3. skoki v Guncljah pri Št. Vidu nad Ljubljano.

Ljubitelji zimskega športa, oglejte si, kako je smučanje razvito med šolsko mladino.

Teki in skoki za prehodni pokal v Dupljah

Pred kratkim je TVD »Partizan« iz Dupelj organiziralo društvene tekme za prehodni pokal čevljarskega podjetja »Alka« Duplje. 37 tekmovalcev se je dopoldan pomerilo v tekih, popoldan pa se je 18 tekmovalcev borilo za najboljšega na 20 metrski skakalnici.

Rezultati — teki — pionirji: 1. Franc Jeglič, 2. Jože Ster; mladinci: 1. Matevž Čuk 3.31, 2. Ignac Marčun 3.32, 3. Franc Grašič 3,34; člani (4 km): 1. prehodni pokal je osvojil Franc Gradišar s časom 16,49 pred svojim bratom Petrom.

Skoki — člani: Anton Štular (15 m, 15), 2. Rado Boncelj, 3. Vinko Frelih (ta dva sta tekmovala kot gosta iz Naklega) Ambrož Teran je bil z dvema skokoma po 13,5 m najboljši mladinec.

Gorenjsko smučarsko prvenstvo gozdarjev

Pred kratkim je bilo na Joštu gozdarsko smučarsko prvenstveno tekmovanje v veleslalomu in tekih, ki ga je organiziral DIT gozdarstva in lesne industrije kranjske sekcije. Prvenstva se je udeležilo 43 zastopnikov gozdnih gospodarstev in gozdnih revirjev okraja Kranj.

Tehnični rezultati — veleslalom: 1. Izidor Šinkovec (GG Kranj) 1:1.5, 2. Jože Mulej (GG Kranj) 1:6.2, 3. Franc Hostnik (UOG Kranj) 1:7,7.

Tek: Lovro Strgar (GR Bohinj) 22:07, 2. Jože Dežman 22:54, 3. Jože Kralj (oba GG Bled) 24:26.

V moštveni konkurenci je zmagala v obeh disciplinah ekipa Okrajne uprave za gozdarstvo.

Slalom v Železnikih

TVD »Partizan« iz Železnikov je preteklo nedeljo priredil smučarske tekme v slalomu. Nastopilo je 11 članov in 5 mladincev. Pri članih je bil prvi Silvo Ravnikar (Škofja Loka) s časom 0:58,5 pred Lojzetom Stanovnikom iz Loke in Francem Kalanom iz Železnikov. Med mladinci pa je zmagal Franc Šmid.

3. marca v Kranju
tradicionalni
trgovski PLES

V nedeljo 26. II. je v Domžalah gostoval dramski odsek »Svoboda« Zadobrova - Sneberje z veseloigro **»V soboto se poročim«.** Prireditev je v celoti uspela in je bila tudi odlično obiskana.

DPD »Svoboda« iz Domžal je v ponedeljek, 27. II. organiziralo zanimivo predavanje z naslovom **»Vloga žene v današnji dobi«.** Predavala je tov. Olga Vrabičeva, članica Izvršnega sveta LRS. Žene so se predavanja v polni meri udeležile.

V ponedeljek je pričel na Jesenicah ciklus vzgojnih predavanj za starše, ki ga je organizirala Ljudska univerza. Predavala je priznana slavistka prof. Boža Anžičeva »O kulturi slovenskega jezika«. Starši, ki so dvorano Delavskega doma polno napolnili, so z izrednim zanimanjem sledili izvajanju predavateljice, ki je znala nazorno prikazati vrednost materinega jezika in nujnost učenja in obvladanja učenja slovenščine.

Člani jeseniškega letalskega kluba so imeli v nedeljo letni občni zbor. Govorili so o dosedanjem delovanju, o programu dela za tekoče leto in o nujnosti, da zvišajo štev. članstva. Posebno pozornost bodo posvetili sekciji modelarjev. Predlagali so celo, da bi modelarstvo uvedli kot obvezen predmet v osnovnih šolah. Tudi jadralstvo, padalstvo in letalstvo bodo v letošnjem letu bolj gojili. **U.**

Na košarkaškem igrišču v Domžalah je bil v preteklem tednu velik živ-žav. Podjetni mladinci so napravili ledeno ploščo, na kateri drsalci vsak dan vadijo. Dobro bi bilo, če bi se v Domžalah organiziral klub za izpopolnjevanje mladih talentov v ledenem športu.

Gibanje prebivalstva

NA JESENICAH

Rodile so: Frančiška Florjančič, Jesenice, dečka; Milica Gašperin, Jesenice, dečka; Marija Branc, Jesenice — mrtvega dečka; Eva Vrbnjak, Jesenice, deklico; Romilda Peršolja, Šmartno — deklico; Valerija Hrastar, Jesenice dečka; Cecilija Celestina, Jesenice — dečka; Ivanka Bedenk, Poljubin — dečka; Dagmar Fajdiga, Kranjska gora — deklico; Betka Pergarc, Dovje — deklico; Vida Hrovat, Begunje 120 — dvojčka (dečka in deklico), Marija Langus, Moste — deklico; Bernarda Grilc, Jesenice, Bl. Dobrava — deklico; Valentin Kunc, Begunje — dečka; Nada Žibrek, Jesenice — dečka; Kristina Sidarič, Deskle — dečka; Margarita Jericijo, Kojsko — dečka; Angela Kuk, Dolje — Tolmin — deklico; Helena Ceklin, Tolmin — dečka; Aristeja Prinčič, Cerovo — deklico; Frančiška Černe, Vrbnje — dečka; Ida Pipan, Jesenice — dečka; Angela Ješe, Zaloše — dečka in Marija Burgar — deklico.

V KRANJU

Rodile so: Terezija Črnivec, gospodinja iz Žiganje vasi, dečka; Draga Bogataj, gospodinja iz Tržiča, deklico; Zofija Justin, drž. usl. iz Tržiča, dečka; Ivana Toni, gospodinja iz Mavčič, deklico; Ljudmila Blagne, natakarica iz Kranja, deklico; Kristina Bosina, gospodinja z Jezerskega, dečka; Barbara Bergant, gospodinja iz Pšenične police, dečka; Marija Veithauser, delavka iz Kranja, deklico; Kristina Lešnik, gospodinja iz Škofje Loke, dečka; Rozalija Pajer, gospodinja iz Šenčurja, deklico; Ana Podbregar, delavka iz Adergasa, dečka; Ana Oranič, gospodinja iz Retenj, dečka; Ana Zajc, delavka iz Kranja, deklico; Alojzija Teršinar, gospodinja iz Kranja, deklico; Olga Studen, delavka iz Sebenj, deklico; Ana Vrbinc, delavka iz Veštra, deklico; Neža Mivšek, gospodinja iz Hleviš, dečka; Karolina Čretnik, uslužbenka iz Reteč, deklico; Frančiška Gros, tkalka iz Tržiča, deklico.

Poročili so se: Franc Kebler, avtomehanikar in Marija Satler, tkalka, oba iz Kranja; zlata poroka Anton in Frančiška Krašna iz Kranja.

PRAVNI NASVETI

N. N.

Vprašanje: Vprašujete, kako je s prilastitvijo celotne parcele po osebi, katera je kot lastnik vpisana v zemljiški knjigi, medtem ko je dejansko ta parcela razdeljena na 3 dele in uživa vsak del druga oseba, odkar že ljudje pomnijo.

Odgovor: V kolikor imate dokaze o dolgoletnem uživanju tretjine parcele, ne bo mogel uživalec, kateri je zapisan kot zemljiško knjižni lastnik, vzeti v uživanje tudi vaše parcele. Umestno pa je, da to stvar tudi zemljiškoknjižno uredite pri pristojnem sodišču.

objave • oglasi

• Mali oglasi

PGD Šenčur proda stari gasilski dom. Interesenti naj se oglasijo pri Remicu.

Proda mparcelo 70 arov pri državni cesti v bližini Kranja. Naslov v upravi lista.

Stojalo za šivalni stroj **prodam.** — Omejc Ivan, Zg. Bitnje 108, Žabnica.

V zakup se da ali proda lepo zaokroženo posestvo obstoječe iz hiše, gospodarskega poslopja, lepega vrta in njive ter gozda, v bližini mesta ter p ostaje. Poizvedbe do 1. marca pri Francu Ziherl, p. Vodice/Ljubljana.

»Izolirka« Ljubljana - Moste sprejme za obrat na Jesenicah:

strojnega tehnika, ali osebo z delovodsko šolo in prakso za šefa obrata. Nastop takoj.

2 kvalificirana ključavničarja z daljšo prakso. Nastop službe takoj.

2 kvalificirana ključavničarja, prosta vojaščine za nastop 1. aprila 1956.

kvalificirana kurjača za parne kotle — visoki pritisk.

Pismene ponudbe pošljite tajništvu podjetja.

Industrija pletenin, rokavic in konfekcije Kranj sprejme:

1 administrativno moč z znanjem strojepisja in po možnosti enega od tujih jezikov.

• Gledališče

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

Petek, 2. marca ob 20. uri — Izven — »VELIKA BESEDA«.

Nedelja, 4. marca ob 16. uri — Izven in za podeželje — »VELIKA BESEDA«.

ZAHVALA

Vsem, ki ste spremili na poslednjo pot našo ljubljeno mamo

FRANČIŠKO ERŽEN

in ji darovali nešteto vencev in šopkov, dr. Hribernik Ivanu za nenehno skrb pri zdravljenju, pevcem Prešernovega zbora Kranj za ganljive žalostinke ter ostalim, ki so kakorkoli lajšali našo bol, iskrena zahvala! — Družina Eržen, Berger, Rebec — Kranj, Ljubljana, Piran.

Kaj ima na sporedu Radio Ljubljana

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00 radijski dnevnik in 22. uri. Oddajo »Želeli ste — poslušajte« ob nedeljah ob 15.15 in ob delavnikih ob 17.15 uri. Kmetijski nasveti in Kmetijska univerza vsak delavnik ob 12.30 uri.

PETEK, 2. MARCA

11.45 Cicibanom — dober dan!
12.00 Zabaven spored izvajajo Mariborski pihalni ansambel p. v. Draga Lorbeka in Štirje flosarji.
13.30 Pester spored opernih melodij.
14.25 Zanimivosti iz znanosti in tehnike.
15.30 Utrinki iz literature — Refik Chalid Bey: Enkrat na leto.
15.45 Pesmi Danila Bučarja na besedila Janeza Bitenca in Viktorja Markiča poje Ženski vokalni kvartet.
18.00 Ljudje med seboj.
18.15 Pesmi raznih narodov.
20.00 Tedenski notranje-politični pregled.
20.15 Portret iz Brodwaya: Cole Porter — skladatelj popularnih melodij.
21.00 Mednarodna radijska univerza.
21.40 Filmske melodije.
22.15 Oddaja o morju in pomorščakih.

SOBOTA, 3. MARCA

11.15 Slovenske pesmi pojo moški zbor »Slava Klavora« p. v. Rajka Sikoška in Miro Gregorin.
11.45 Pojte z nami, otroci!
12.30 Kmečka univerza — ing. Beltram: Topola.
12.40 Arije iz raznih Verdijevih oper poje baritonist Roberd Weede.
13.30 Melodije za prijetno razvedrilo.
14.20 Pionirski kotiček.
15.15 Igra trio Darka Škoberneta.
15.30 Utrinki iz literature — Josip Stritar: Dunajski soneti.
15.45 15 minut z Johanom Straussom.
16.00 Novi filmi.
16.10 Koncert po željah.
18.00 Okno v svet: Nepal na poti v socializem.
18.35 Jezikovni pogovori.
20.00 Veseli večer.

NEDELJA, 4. MARCA

8.00 O športu in športnikih.
9.00 Otroška predstava — a) E. Kastner - Miro Kopač: Deček na potovanju — b) Grimm: Žaba - kraljevič (prevedel Matej Rode).
10.00 Družinski pogovori.
11.00 Oddaja za Beneške Slovence.
12.00 Pogovor s poslušalci.
13.30 Za našo vas.
16.30 Dušan Kralj: Aškerčevi rodovi (reportaža).
18.00 Radijska igra — Anny Tichy: Kakor v raju.
21.00 Kulturni razgledi.
22.15 Nočni koncert — Uroš Krek: Concertantna glasba za godalni orkester, harfo in timpane. Manuel de Falla: Noči v španskih vrtovih.

PONEDELJEK, 5. MARCA

11.05 Radijska šola za nižjo stopnjo - Berislav Brkič: Zgodba o jagodi (prevedel Ivan Dolničar).
12.40 Pojo in igrajo Pohorski fantje.
13.35 Igrajo godalni orkestri - sodeluje godalni orkester Radia Ljubljana p. v. Wilhelma Dumke (Graz).
14.05 Radijska šola za višjo stopnjo: Ženi - materi (ob 8. marcu).
15.15 Pesmi jugoslovanskih partizanov.
15.30 Še pomnite tovariši...? Partizanskim mamam in borkam.
18.00 Iz naših kolektivov.
18.45 Poje Ljubljanski komorni zbor p. v. Milka Škoberneta.
20.00 Mladinska oddaja.
20.15 Simfonični koncert orkestra in zbora Slovenske Filharmonije, solisti Nada Vidmar, Elza Karlovac, Miro Brajnik in Zdravko Kovač, dirigent Eleazar de Carvalho, Ludwig van Beethoven: Prva simfonija — Deveta simfonija.

TOREK, 6. MARCA

11.45 Cicibanom — dober dan! (Pesmice Stane Vinšek.)
12.00 Slovenske narodne v priredbi Silva Tomšeta.
14.30 Modni kotiček.
15.40 Utrinki iz literature — Gertrude Atherton: Rog v megli.
18.00 Zunanje - politični feljton: Naša nevtralna soseda Avstrija.
18.30 Športni tednik.
20.00 Tedenski notranje - politični pregled.
20.10 Poje komorni zbor zagrebškega Radia p. v. Slavka Zlatiča.
20.30 Radijska igra — Mark Twain: Bankovec za milijon funtov.

SREDA, 7. MARCA

11.05 Za vsakogar nekaj (zabavna glasba).
11.35 Radijska šola za višjo stopnjo — Ženi - materi (ob 8. marcu).
13.35 V pesmi in plesu po Jugoslaviji.
14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — Berislav Brkič: Zgodba o jagodi (prevedel Ivan Dolničar).
14.35 Lahka glasba (J. Offenbach: Pariško veselje F. Suppe: Lahka konjenica).
15.40 Utrinki iz literature — Gertrude Atherton: Rog v megli — II.
18.00 Radijska univerza - Slavko Faust: Mendelijev, njegovo delo in njegov čas.
18.30 Za dom in žene.
18.40 20 minut s solisti lahke in zabavne glasbe (sodeluje orkester Radia Ljubljana).
20.00 Umberto Giordano: Andre Chenier, opera v 4 dejanjih.

ČETRTEK, 8. MARCA

11.05 Za dom in žene.
11.45 Pojo mladinski zbori — (Glasbena oddaja za pionirje).
12.40 Koncertni valčki.
13.35 Spored orkestralnih skladb Emil Adamič: Tatarska suita — Marjan Kozina: Bela Krajina — Filip Bernard: Partizanski dokumenti.
14.30 Nove knjige.
14.40 Umetne in narodne pesmi poje ženski zbor Fr. Prešerna iz Kranja p. v. Petra Liparja.
15.40 Utrinki iz literature — Zofka Kvedrova: Novela.
16.00 Glasbene uganke.
18.00 Domače aktualnosti.
20.00 Angela Ocepkova: — Ob prazniku borbenih žena.
20.15 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov. Sodelujejo priljubljeni ansambli in solisti.
21.00 Klic iz teme v svetlobo (iz svetovne ženske lirike).

KINO

TA TEDEN BOMO GLEDALI

KINO »KRVAVC« CERKLJE:

Od 3. do 4. III. angleški barvni film »VZPON NA EVEREST«. — Predstave v soboto ob 20. uri, v nedeljo ob 16. in 19. uri.

KINO »SORA« ŠKOFJA LOKA:

Od 2. do 4. III. ameriški film »GREH ENE NOČI«.

3. III. ob 19. uri in 4. III. ob 16. uri ameriški folm »LIDIJA BEILEY«.

V nedeljo, 4. III. predstava ob 19. uri odpade.

KINO »STORŽIČ« KRANJ:

2. III. jugoslovanski dokumentarni film »PRIJATELJSKO POTOVANJE«. — Predstave ob 15., 17. in 19. uri.

Ob 21. uri ameriški barvni film »NA DALJNEM SEVERU«.

3. III. ameriški barvni film »NA DALJNEM SEVERU«. — Predstave ob 15., 17. in 19. uri.

Ob 21. uri premiera ameriškega filma »RUMENO NEBO«, v gl. vlogi: Gregory Peck, Anne Baxter in Richard Widmark.

4. III. Matineja ob 9. uri, dvojni program »PRIJATELJŠKO POTOVANJE« in »RUMENO NEBO«, ob 14. amer. film »RUMENO NEBO«; ameriški barvni film »NA DALJNEM SEVERU«; ob 16., 18. in 20. uri Ob 22. uri premiera ameriškega barvnega filma »POLJUBI ME KATICA« (Ukročena trmoglavka).

KINO :SVOBODA« KRANJ:

3. III. jugoslovanski dokumentarni film »PRIJATELJSKO POTOVANJE«. — Predstave ob 18. in 20. uri. Zadnjikrat. Ob 22. uri premiera ameriškega filma. »RUMENO NEBO«

4. III. ameriški film »RUMENO NEBO«. — Predstave ob 9.30, 16., 18. in 20. uri. V gl. vlogi: Gregory PEck, Anne Baxter in Richard Widmark. Ob 14. uri ameriški barvni film »NA DALJNEM SEVERU«. — Danes zadnjikrat.

Zanimivosti

SKORAJ POLOVICA ČLOVEŠTVA BREZ OBLEKE

V zadnjih petdesetih letih je poraslo število prebivalstva od milijarde 600 milijonov na dve milijarde 320 milijonov. Od tega števila prebivalcev naše zemlje živi 320 milijonov popolnoma brez obleke, 700 milijonov jih nosi samo majhen predpasnik, 300 milijonov pa je zelo skromno oblečenih. Takšno število prebivalcev tudi nima nobene strehe nad glavo.

DVAKRAT »EXPRESS«

V središču Dunaja si je nek kavarnar omislil za svoje goste posebno novost. Gre namreč za miniaturni vlak, ki pripelje do gosta kavo in druge kavarniške dobrote. Pri tem je servirka hkrati načelnik postaje, sprevodnik, blagajnik in nakladalec. Ko je »espresso-express« prazen, zdrvi zopet nazaj v kuhinjo.

TELEVIZIJA TUDI V AVTOMOBILIH

Angleški inženir Arthur Parks je izdelal majhen televizijski sprejemnik na baterije, ki ga je moč z lahkoto namestiti v osebnem avtomobilu. Ta sprejemnik je menda zelo pripraven in sedaj proučujejo možnosti za serijsko izdelovanje. No, s tem v zvezi nastane drugo vprašanje, kako bodo televizijski sporedi vplivali na varnost cestnega prometa.

REKORD ITALIJANSKEGA PIANISTA VANNINIJA

Pred nedavnim je italijanski pianist Vannini dosegel nov svetovni rekord v nepretrganem igranju na klavir. Omenjeni pianist je neprenehoma igral 2 dni in 2 noči, ali točneje 49 ur, 1 minuto in 27 sekund. V tem času je odigral repertoar 500 različnih pesmi in šlagerjev, ne da bi pri tem dvignil roke od tipk. Ko se je dvignil, je bil sicer izčrpan, vendar srečen zmagovalec. Novemu rekorderju so prijatelji med igranjem dajali kavo in obložene kruhke. Prejšnji rekorder je bil Kanadčan Donald Bird, ki je igral nepretrgoma »le« 48 ur.

VAS BREZ ŽENA

V Irski je vas, v kateri ni nobene ženske. Vas se imenuje Culbuj in je bila v njej zadnja poročna slovesnost pred 7 leti. Od takrat se tudi nobena ženska ni rodila. Verjetno je to edina vas na svetu, v kateri živijo samo moški.

Zdravje - pol življenja

Krave žive lekarne - Zdravljenje brez bolečin

Gotovo ste bili že bolni in se niste izognili vsem boleznim, zlasti ne otroškim. Preganjale so vas ošpice, norice, davila vas je angina in napadle so vas morda še hujše bolezni, kot vnetje srednjega ušesa, pljučnica in druge. Pa se zdaj še spominjate bolečin in nevšečnosti, ki ste jih bili deležni za časa bolezni? Gotovo ne. Le prekmalu pozabimo na vse to, ko smo zdravi.

Seveda je cela vrsta bolezni, ki jih stakneš kljub pazljivosti, da sam ne veš kako in kdaj. Za te pač nisi odgovoren. Omenim naj le strahotno bolezen: otroško paralizo ali ohromelost. Kakšno gorje za otroka in njegove starše!

Proti nekaterim boleznim je zdravniška veda iznašla serum. Če se damo z njim cepiti, smo neko dobo zavarovani zoper dotično nalezljivo bolezen. Poznamo cepiva proti kozam, steklini, mrzlici, tifusu itd. Lansko leto se je ameriškemu zdravniku posrečilo izdelati serum proti otroški paralizi. Veliko je bilo govorjenja o tem in časopisi so se na široko razpisali o koncu najstrašnejše bolezni. Izkazalo pa se je, da je bilo navdušenje prezgodnje in da novo zdravilo ni še povsem zanesljivo. Škoda, kaj ne!

Toda, za cepljenje in vbrizgavanje zdravil niste bili in najbrže tudi v bodoče ne boste preveč navdušeni. Ko vas je zdravnik v najnežnejši dobi cepil proti kozam, ste zagnali tak vik in krik, da bi z njim divjake v pragozdu pognali v beg. Nekak odpor proti cepljenju in injekcijam ostane v človeku vse do konca dni. Zato vas nimam namena tolažiti s tem, da so na vidiku novi serumi proti nalezljivim boleznim. Ostali bomo kar pri mleku in beli kavi, katero bomo vsako jutro pri zajtrku popili kot do zdaj. Razlika bo le v tem, da bo z uživanjem tega mleka ali bele kave postalo naše telo odporno proti neštetim nalezljivim boleznim.

Skupina znanstvenikov na univerzi v ameriški državi Minnesota je izjavila, da bo kravje vime v doglednem času izvor najrazličnejših zdravil. Ugotovili so namreč, da se dajo v kravjem vimenu poljubno vzrediti snovi, katere omogočajo človeškemu telesu, ko v obliki mleka preidejo vanj, uspešno borbo proti raznim nalezljivim boleznim. Te snovi bo torej vsebovalo mleko cepljenih krav.

Zdaj razmislimo še nekoliko celo zadevo s pomočjo že dognanih spoznanj. Različna cepiva — n. pr. proti steklini, kačjemu piku itd. — pridobivajo na ta način, da poskusno žival cepijo oz. ji vzbrizgajo v kri določen strup. V krvi te živali se razvije protistrup, ki služi kot cepivo za cepljenje proti dotični bolezni. Kravo je treba cepiti zoper gotovo vrsto bolezni. V mlečnih žlezah vimena se razvijejo klice, ki preidejo v mleko. S tem, da mi to mleko uživamo, postanemo odporni zoper dotično vrsto nalezljivih bolezni, za katero je bila krava cepljena. In nič strahu. Mleko bo ostalo prav takšno kot je. Ne bo spremenilo ne barve, ne okusa. To pa je za nas največ vredno, kaj ne? Saj vas vidim, kako neradi jemljete zdravila, ki imajo neprijeten ali grenak okus. Mleko bo ostalo prav tako okusno kot je zdaj.

Vsa stvar je torej teoretično popolnoma preprosta. Kako pa bodo to uresničili, boste dejali, je pa drugo vprašanje. Tudi na to sta že dala odgovor najbolj vidna znanstvenika na tem področju dr. Petersen in dr. Campbell. Mleko, ki ga daje poskusna krava v njunem laboratoriju, vsebuje serum zoper osem nalezljivih bolezni. Pravita, da je to šele začetek in da bodo v doglednem času ljudje, ki bodo uživali mleko teh krav, zavarovani predvsem zoper sledeče bolezni: ošpice, norice, koze, škrlatinko, nahod, gripo, difterito, otroško paralizo, trebušni tifus, tuberkulozo — kasneje pa tudi proti raznim kožnim in drugim nalezljivim boleznim.

In kaj sledi iz vsega tega? Če poskusi znanstvenikom uspejo, bo na tisoče in stotisoče krav spremenjenih po vsem svetu v prave farmacevtske tvornice, postale bodo nekakšne žive lekarne. Odpadlo bo pridobivanje raznih dragih cepiv in serumov z omejeno dobo učinkovitosti, s tem pa tudi ves strah pred cepljenjem in injekcijami. To cepivo bomo sprejemali v svoje telo na najbolj preprost način: vsak dan pri zajtrku v obliki mleka ali bele kave. In zdravi bomo kot riba!

Verjemite pa, kakor je ne samo za naše prednike, temveč tudi za nas same tehnika neverjetno napredovala, tako napreduje in bo napredovala tudi znanost v medicini. Rojstvo novega, vsestranskega zdravila v obliki mleka je tu. Kdaj bo zaživelo, je samo še vprašanje časa. Vem, da z menoj vred želite, da bi se znanstvenikom to čimprej posrečilo.

Priredil **Ivan Fugina.**

IDEJA

Na najbolj prometni ulici v Brslju (Belgija) je vzbujal pozornost neki moški, ki je od mimoidočih zahteval, naj mu za takojšnje plačilo 2000 frankov pomagajo priti na dobro idejo. Starejša dama je smatrala možaka za zmešanega in mu je zaklicala, naj gre domov in se izdatno tušira z mrzlo vodo. Na svoje veliko začudenje je začutila, da ji je takoj nato nekdo stisnil v roko obljubljenih 2000 frankov (okrog 10.000 din).

NEVERJETNO!

General Electric Company v Ameriki je napravila tak sveder, ki ga s prostim očesom sploh ne moremo videti. Sveder služi za to, da izvrtajo v človeški las v znanstvene namene luknjo, skozi katero morejo nato potegniti fino žico.

TRDO DELO

Kapitan na krovu: »Kdo je tam spodaj?«

Mornar: »Will, sir.«

Kapitan: »Kaj pa delaš, Will?

Will: »Nič, sir.«

Kapitan: »Ali je Jim tudi tam?«

Will: »Je, sir.«

Kapitan: »Kaj pa ti delaš, Jim?«

Jim: »Pomagam Willu, sir.«

Londonski omnibus

»Ženske ne znajo kuhati«, je izjavil v nekem intervjuju znameniti francoski »chef« M. Oliver in pozval na dvoboj katerokoli žensko na svetu, posebej pa še Angležinjo.

Rokavico je pobrala Mrs. Cradock, angleški kuharski strokovnjak in pred dnevi se je v

londonskem Caffe Royal že bil boj za čast nežnega spola in angleške kuhinje. Ob radovednih pogledih tristotih gledalcev sta oba tekmovalca po svojem okusu pripravila in skuhala na modernih plinskih kuhalnikih vsak po tri jedila na osnovi »crepe« perutnine in »souffle«. Ponosna Angležinja sicer ni mogla prekositi Francozovega »crepe« z gobami, jajčno kremo in dišavnimi zelišči, prsi divjega petelina s svežimi gosjimi jetrcami in enostavnega »souffle«, politega s čokolado, toda izbrano razsodišče ji je kljub temu čestitalo, ker je dokazala, da je tudi ženska sposobna ustvarjalne kuhe.

Povratni dvoboj za dokončno zmago bo v kratkem v Parizu.

—o—

Vsemirska šola — za sedaj le po televiziji Britanske radijske družbe, deluje na zemeljskem Satelitu v zgodnjih dneh vsemirskih potovanj. Ljudje so že pristali na Mesecu in Marsu. Otroci na Satelitu obiskujejo šolo, oblečeni v elegantno krojene vsemirske obleke s specialno šolsko torbo na hrbtu. Njihova vzgojiteljica je preizkušen vsemirski pilot.

Znanstveni svetovalec za te oddaje je predavatelj fizike in

astronomije v Znanstvenem muzeju.

—o—

Tovarna čarovnij, bi smeli imenovati »Magični studio« v srcu Londona, kjer visoko specializirani delavci izdelujejo robce, iz katerih se da izžeti vino, ponve za peko kolačev iz ovojnega papirja, popra, gorčice in rekvizite za »praktične šale« od skakajočih hroščev, cvilečih

žemelj do eksplozivnih cigar. Te šale duhovito imenujejo »ledolomilci«, ker je njihova naloga taliti ledeni oklep kake zbrane puste družbe. Izvoz rekvizitov dosega več tisoč funtov in Amerika je največji potrošnik.

V tej »tovarni« se kaj kmalu naučiš dobivati jajca iz prazne skodelice, gristi koščke gramofonskih plošč itd.

»Magični Studio« je tudi center, kjer skrbno proučujejo in preskušajo različne ideje in izume, ki prihajajo iz vsega sveta, kakršen je na primer dragoceni trik z Malaje: vsebino dvoliterske čaše izliješ v enolitersko posodo, s to pa napolniš polliterski kozarec ne da bi kaj zlil. Kako to gre, ne povedo javno, zato tudi mi ne moremo podrobno o tem poročati.

DOBER TEK!

Rdečekljuni »Quelea« — ščinkavci, ki so po Evropi znani kot okrasni ptiči, v južni in vzhodni Afriki delajo ogromno škodo. Ogromni roji po 2 do 3 milijone ptičev požro žito v celih pokrajinah, dnevno okoli 1400 centov, kar je dovolj za dnevno preskrbo z moko precej velikega mesta.

O ENAKOPRAVNOSTI IZ ŽENSKIH UST

Filmsko igralko Marlene Dietrich so v Londonu vprašali, kaj misli o enakopravnosti obeh spolov. Odgovorila je, da je razlika še vedno precejšnja:

»Neporočenega moškega imenujejo samca, neporočeno žensko pa staro devico.«

»Če mož v družbi neprestano opazuje svojo ženo, velja za skrbnega soproga. Če pa žena ne izpusti svojega moža iz oči, pa je ljubosumna trapa.«

»Če mož veliko govori, so to predragocene novice, če žena, so to čenče.«

»Molčeč mož bo označen in ocenjen kot močan, moški tip. Mirna, tiha ženska pa je čisto enostavno neumna gos.«

Doba avtomatov

Današnji tehniki je teoretično že mogoče izdelati avto, ki bi ga usmerjali samo s pritiski na gumbe.

V svetu se odigrava nova industrijska revolucija, ki pa jo razen tehnikov, inženirjev in znanstvenikov le malokdo opazi. Morda je celo bolje tako, kajti nekateri ljudje pravijo, da se napovedujejo negotovi časi. Zakaj? Takole razlagajo: Človeštvo je ustvarilo dobo strojev in atomov, zdaj so že pred nami popolnoma avtomatizirane tovarne, toda iznajditelji najrazličnejših robotov, kateri opravljajo delo namesto človeških rok, niti sami ne vedo, kaj vse lahko nastane zaradi tega.

Ni še dolgo tega, kar je prvič omenil besedo »avtomatizacija« Harder, eden ravnateljev Fordovih avtomobilskih tovarn; dober poznavalec ameriških tehničnih pridobitev pa je povedal nekako takole: »V Fordovih tovarnah izdela zdaj 41 delavcev na tekočem traku prav toliko avtomobilskih motorjev kot pred nekaj leti 117 strokovno dobro podkovanih ljudi. V neki jeklarni pa je doseglo 6500 delavcev z modernimi stroji enako proizvodnjo kot pred leti dvakrat več ljudi. Ti moderni stroji pa ne potrebujejo za svoje obratovanje prav nobenega krompirja in zrezkov«.

Kaj vse to pomeni? »Nič hudega,« pravijo nekateri strokovnjaki, ki trdijo, da je ena osnovnih pridobitev moderne tehnike to — če ostanemo pri našem začetnem primeru iz proizvodnje avtomobilov — da lahko izdelujejo z manjšim naponom cenejša in boljša prometna vozila. Avtomatizacija ne bo povzročila zmanjšanja delovnih mest, marveč bo proizvodnjo ob enakem številu delovnih rok le podvojila, potrojila itd. To pa ne velja morda samo za avtomobilsko proizvodnjo — marveč prav tako tudi za pisarniško delo. Spomnimo se samo elektronskega računskega stroja, ki opravi delo za dvesto do štiristo spretnih pisarniških moči.

Lahko pa napravijo tudi take stroje, ki bodo nadzorovali delo proizvajalnih naprav.

Mnogi strokovnjaki bi radi uganili, kam bo privedlo vse to v zelo industrializiranih deželah. Vsi so mnenja, da tehničnega napredka na tem področju ni mogoče zaustaviti, to pa bi tudi ne imelo nobenega smisla, saj bo povečana proizvodnja le zvišala življenjsko raven, spremeniti bo treba samo družbene odnose in s tem v zvezi delitev narodnega dohodka. Z avtomatizacijo se to tudi povsod ostvarja — morda mimo volje tistih, ki uvajajo nove pridobitve znanosti v proizvodnjo.

ZGODBA O DIVJEGA SEVERA

PRIREDIL: B. MLAKAR
NARISAL: C. OBLAK

61

Tedaj je skozi temo prišel nepričakovano mož z betom. Blisk in Kresnica sta pustila ubito sovražnikovo telo in tekla proti gornjemu koncu Kwahooja, kjer je Kresnica s svojim mehkim jezikom dolgo in nežno lizala tovariševe rane.

Ko se je zdanilo, se jima je približala žena in jima vrgla velike kose surovega mesa. V začetku se ga je dotaknila le Kresnica, kajti Bliska je še vedno motil duh po človeku, ki se je držal tega mesa.

62

Takrat je mož prisegel, da se ne bo več dotaknil teh živali, ki so mu ohranile življenje na Kwahooju, pa naj se zgodi karkoli.

Naslednji dan je tudi Blisk jedel meso, ki so se ga dotaknile človeške roke. Te tri dni so se skupaj gostili ljudje in divja volkova. Nekega jutra pa sta Blisk in Kresnica splavala na breg in izginila. Crne ženine oči so se lesketale v solzah, ko je videla odhajati živali, kajti vedela je, da ju ne bo videla nikoli več.

63

Daleč v divji puščavi, na vzhodu od Velikega slanega jezera, je Gaston zgradil iz debelih debel novo kočo. V tem zapuščenem kraju je živel kot lovec s svojo ženo Ivano in štiriletno hčerko.

Lisko je bil edini gospodarjev pes in tudi Lisko je poznal samo enega gospodarja in ta je bil Gaston Rouget, pravi gospodar pa je bila mala Ivana, ki je preživljala četrto rosno pomlad in je bila za Liska božanstvo.

64

Lisko je bil velikan; po njegovih žilah je tekla večji del kri psa - ovčarja. Toda njegovo srce je bilo mehko in je trepetalo. Sam je blodil dolge noči ob luninem svitu in ko je slišal klicanje divje volkulje, je prisluhnil in na dnu njegovega grla je žalostno zaječalo. Toda odgovoril ni nikoli. Kajti to je bil glas tujke, ki ni pripadala njegovemu rodu. Bil je sam, kakor je bil sam že toliko časa v tej najbolj divji pušči, v kateri je bila najbližja koča oddaljena trideset milj.